

Red dela s srebrnim vencem
1974

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 20. oktobra 1978 - Številka 17

**MILADI
SMIO IZBRALI
POT**

(Foto: Boris Vugrinec)

Vse in vsi za otroka

Športno rekreacijski center Golovec pri Celju je tudi letošnje jesen prazničen, saj je v njem že druga prireditev Vse za otroka. Prava paša za oči, pisana in privlačna hkrati, ker gostijo mlade obiskovalce z izdelki, namenjenimi porabi. Otrok naj bo porabljen in samoupravljenec, govori naslov posvetovanja, ki ga je sklical ob tej priložnosti Občinska zveza prijateljev mladine v Celju.

Vse za otroka. Ali je to res vse, kar je v tem trenutku treba povedati? Sejem dokazuje, da je treba za otroka narediti še več kot je že narejeno, da naj se poraba prilagodi resničnim potrebam otroškega sveta. Na otroka pogosto pozabljamo: ko gradimo betonske bloke, ne poskrbimo tudi za prostor, kjer bi otrok lahko doživljal svoj srečni svet igre in izvirne ustvarjalnosti. Kako naj mestni otrok doživlja naravo, če je le-ta okrog njega popačena? Kako se naj ustvarjalno izživlja, se v naravi igra, uči in razvija, če mu je na voljo le asfalt? In kako naj doživlja šolo življenjsko, s spletom obveznih, prostovoljnih

in prostih dejavnosti, če je ujet med stene učilnic in ne more niti upati, da se bo prostor okrog šole razširil v prijemo naravno okolje. Sejem je v letu dni zelo napreden. Morda je narejeno res vse, kar so nekateri prizadevni Celjani, ki menijo, da je vendarle treba več storiti v boju proti kiču, proti pojavi neustreznih potreb, za boljše kulturo prostega časa, lahko storili. Uspeli so povezati proizvodnjo, porabniške posrednike in druge dejavnike, ki lahko veliko dajo za dosego takih smotrov. To je tudi skladno z željo, da proizvajalci in uporabniki z roko v roki spreminjajo kulturo porabe in zavedno slede vzgojnim težnjam.

Kako bo jutri? Dobro vedo, da sejem — paša za oči in obenem trgovska reklama — še ni dovolj. Treba ga je oplemeniti s širšo vzgojo otrok, staršev in vseh občanov. To pomeni, da moramo izrabiti veliko možnosti, tako da bodo ob seju tudi strokovna posvetovanja o mladih v prostem času, o njihovih potrebah, o vlogi staršev in vseh, ki so odgovorni za

razvoj mladine. Poleg tega naj bi bil sejem tudi živahen prikaz različnih dejavnosti prostega časa, kjer bi mladi povedali, kaj od tega, kar jim nakupujejo starši, radi uporabljajo, hkrati pa predstavili svojo ustvarjalnost pri spreminjanju porabe in proizvodnje. To pomeni, da se tudi otrok — tako kot starši in drugi — pojavi kot samoupravljenec. Geslo Vse za otroka torej še zdaleč ni dovolj. To dragoceno in edinstveno prireditev v Jugoslaviji, ta celjski sejem, je treba podrediti dopolnjeni zamisli Vse za otroka in vsi za otroka, pa tudi vse z otrokom in mladimi. Le takrat bo to zajelo globino in pomen vzgojnih smotrov samoupravne socialistične družbe in dobrih medsebojnih odnosov.

V razpravi so ugotavljali, kako revna so igrišča in druge naprave za prosti čas mladih in opozorili na pojav, da so igrala in druga sredstva za prosti čas v parkih in na igriščih zanemarjena in uničena. Tako bo tako dolgo, dokler bodo občani v krajevni skupnosti in mladi menili, da so to naprave,

ki jih daje nekdo drug in nekdo drug zanje odgovarja. Toda samoupravljanje je obenem velika odgovornost: igrišča niso tuja, temveč so zadeva krajevne skupnosti in tudi otrok.

To pomeni, da bomo morali imeti več takih naprav, saj ne dosežemo svojega namena, če se preveč oddaljimo od stanovanjskih četrti. Urbanisti bi morali pri načrtovanju naselij, zlasti pa še pri urejanju šol, posebno celodnevni, misliti tudi na to, da se mora šola »odpreti« in imeti dovolj prostora za urejeno okolje. Pri nas pa vidimo marsikje prav nasprotno: poslopja, namenjena vzgoji otrok, so utesnjena med zidove drugih stavb.

Še veliko bo treba storiti, so ugotovili na posvetu v Celju, ki so se ga udeležili pedagoški delavci iz Ljubljane, Maribora in Celja, predvsem pa organizirani strokovnjaki in družbenopolitične dejavnike, proizvajalce in občane, da bi storili skupaj z mladimi vse za ustvarjalno in srečno mladost.

RUDI LEŠNIK

France Forstnerič

Šola in kulturna akcija

V kulturni akciji, ki se je pri nas bolj organizirano in s široko družbeno zavzetostjo razmahnila v zadnjih letih, šolstvo ni poljubni pomočnik ali le vnani »opazovalec«, temveč je skupaj z organizacijami združenega dela, s krajevnimi skupnostmi, družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi interesnimi skupnostmi, društvi in kulturnimi ustanovami ključni člen akcije.

O tem bodo prav gotovo spregovorili tudi delegati 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije 25. in 26. oktobra v Mariboru. Naš vzgojnoizobraževalni sistem ima namreč v kulturni akciji vsaj dvojno poslanstvo. Prvič delavca in občana mora temeljno usposobiti, da se bo znal izražati; potrebam in zanimanju za kulturo mora zadostiti že šola, se pravi kulturna vzgoja, ki se začne že v predšolski dobi, se odločilno razvije v osnovni šoli in nadaljuje v usmerjenem izobraževanju tja do visokih šol. To pomeni, da morata predšolska in šolska vzgoja razviti elementarne dispozicije za ustvarjalno kulturno udeležbo in (samo)izražanje človeka, nadaljnje stopnje šolanja in tudi nepretrgano izobraževanje ob delu in iz dela — pa naj bi prebudili in razvili še zahtevnejše in tankočutnejše socio-kulturne interese in potrebe ter oblikovali kulturne vrednote kot sestavine vrednostnega sistema družbe.

Druga naloga šolstva v nenehni kulturni akciji družbe pa je povezana neposredno z izobraževanjem in usposabljanjem ljubiteljskih in poklicnih animatorjev prostega časa, se pravi ljudi, ki spodbujajo, organizirajo, načrtujejo, usmerjajo in strokovno vodijo dejavnosti v prostem času, kamor spada seveda tudi kulturno sodelovanje in šolanje kulturnih organizatorjev zanj. Ti dve delovni področji šolstva v kulturni akciji sodita k neposrednim šolskim strokovnim opravilom. Pojavlja pa se šola tudi sama kot organizator kulture.

Ustavimo se najprej pri vzgojnoizobraževalnih nalogah šole, saj o njih izrečno govorijo tudi predlogi sklepov 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Takole je zapisano v sklepu 8.4 v poglavju z naslovom Kulturno življenje delavcev: »Zavzemali se bomo, da bi v programe strokovnega izobraževanja, predvsem pa v vse oblike izobraževanja mladih delavcev in sindikalnih kadrov vnašali tudi kulturno-estetsko vzgojo. Nadaljevali bomo z usposabljanjem organizatorjev kulturnega življenja v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih, da bi tako v prihodnjih letih zajeli večino organizatorjev kulturnega življenja v različne stopnje in oblike strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja.« Opredelev predlaganega sklepa zavezuje torej šolstvo k izpopolnjevanju in izobraževanju organizatorjev kulturnega življenja v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih.

V zasnovah za uvedbo kulturne vzgoje v osnovno šolstvo in usmerjeno izobraževanje na Slovenskem — te zasnove so v razpravi — je kajpada sprejeto edino sprejemljivo načelo o kulturni vzgoji kot sestavini celotnega učnovzgojnega procesa in potentakem torej vseh predmetov na vseh vrstah in stopnjah šol. Omenimo pa naj, da imenujejo v zasnovah zdaj kulturno vzgojo »umetnostno vzgojo«, kar pa se nam zdi preozko pojmovanje. Menimo, da gojijo umetnostno vzgojo predvsem tako imenovani umetniški predmeti (npr. likovni, glasbeni, literarni pouk itd.) — seveda vsak predmet predvsem z vidika svojega področja in svojih izrazil ter estetskih zakonitosti. Kulturno vzgojo pa bi po vsej priliki kazalo pojmovati širše, vsekakor kot socio-kulturno vzgojo, ki bi bila sinteza ali določeno posplošenje vseh delnih ali »sektorskih« (predmetnih) kulturno-umetnostnih vzgoj. Obenem bi ta predmet (kulturna vzgoja) utegnil še najbolj ustreči zahtevam, ki jih opredeljujejo kot kulturno animacijsko vlogo šole, se pravi spodbujanje in oblikovanje kulturnih potreb, interesov, vrednot na eni strani, na drugi strani pa bi prek tega predmeta (in kolikor je mogoče seveda tudi pri vseh drugih predmetih, npr. od matematike, zgodovine in politehnične vzgoje do družbenomoralne vzgoje) uveljavljali širši pojem kulture, torej kulturo in kulturnost, ki ni le ustvarjanje ali celo le »uživanje« umetnosti, marveč je sestavina vsega dela, življenja in odnosov med ljudmi in ljudi do okolja.

Glede izobraževanja in izpopolnjevanja poklicnih in ljubiteljskih kulturnih animatorjev pa bo v zvezi s pravkar zapisanimi podmenami bržčas tudi še nekaj problemov, ki jih bo treba še pretehtati v strokovnih in širših družbenih razpravah. Če namreč pristajamo na širši pojem kulture in njene socialne vloge (v samoupravni družbi pa si je težko predstavljati kakšno drugačno vlogo), se bomo morali najprej dogovoriti o šolanju in izpopolnjevanju kadrov za socio-kulturno animacijo, to pa je vzgoja kadrov za uspešno in ustvarjalno izrabo prostega časa otrok, mladine in odraslih. Šele v tem okviru se je mogoče pogovarjati posebej o vzgoji kadrov za kulturno animacijo kot enem izmed področij dejavnosti prostega časa. Ker pa kulturno ne živimo in ustvarjamo le v prostem času, temveč tudi npr. v šoli in v samem delu, je treba dejavnosti prostega časa razumeti seveda pogojno ali kot neločljivo sestavino delovnega časa.

Razmerja med šolanjem strokovnih ljudi za vse bolj pereče področje dejavnosti prostega časa (celodnevna šola itd.) in med organizatorji kulturnega življenja je seveda že treba opredeliti, vendar pa naj se te razprave ne vlečejo predolgo, predvsem pa ne smejo zavreti takojšnje in že zasnovane uvedbe šolanja organizatorjev kulturnega življenja ob delu. Nanje namreč v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih že težko čakajo. Njihovo šolanje so odločno terjali tudi ljubiteljski organizatorji kulturnega življenja iz vse Slovenije na posvetovanju pred 9. kongresom Zveze sindikatov Slovenije, ki sta ga na Ravnah te dni skupno pripravila republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in komisija za kulturo pri sindikalni organizaciji v železarni Ravne.

Okrepljena vloga občin

Letos dobiva v SR Sloveniji 37 občinskih izobraževalnih skupnosti solidarnostna sredstva za financiranje dogovorjene ravni osnovnega šolstva. Od prihodnjega leta naprej se bo število dopolnjevanih občinskih izobraževalnih skupnosti skrčilo na 22. Tako je minuli teden odločila skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije in ob tem poudarila potrebo, naj se čim bolj zagotovi vloga in odgovornost občine v sistemu načrtovanja in zagotavljanja družbenoekonomskega razvoja na področju družbenih dejavnosti.

Stališče, kakršnega je sprejela skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije, pravzaprav ni novo. Že mnogo let je minilo od takrat, ko so se slišali glasovi, češ da namensko solidarnostno financiranje posameznih dejavnosti v manj razvitih občinah ni najboljša rešitev. Menili so, da bi bilo veliko boljše, če bi krepili gospodarsko moč občin in tako odpravljali težave v financiranju šolstva, kulture itd. v manj razvitih območjih. Toda pot do tega je bila dolga in počasna; zato smo iz leta v leto iskali vmesne izhode in pristajali na tem, da je, na primer, dogovorjena raven osnovnega šolstva »republiška« zadeva, naloga »vseh slovenskih občin«, da je to nekaj, kar je pravzaprav v nekem pogledu zunaj kategorij ekonomske moči občine.

V zadnjih letih je bilo osnovno šolstvo solidarnostno dopolnjevano v 37 občinah — vseh občin v SR Sloveniji pa je 60. Ob tem se je na eni strani dogajalo, da je vsota za te potrebe postajala zelo velika, z druge strani pa je bilo slišati očitke, češ da je obseg dejavnosti, ki jo zajema solidarnost, preozek. Zgodilo se je tudi, da so v nekaterih dopolnjevanih občinskih izobraževalnih skupnostih tj. tamkajšnjih šolah, zmogli nekatere neobvezne dejavnosti bolj razviti, kakor pa so jih v svojih šolah zmogli tisti, ki so za solidarnost dajali.

Natančnejši analiz o dobrih in slabih posledicah dosedanjega načina in obsega solidarnosti v osnovnem šolstvu sicer nimamo — pomanjkanje takšnih temeljnih raziskav je nasploh naša slabost — vendar pa iz številnih razprav vseno lahko povzamemo, da je pojem nerazvitosti v osnovnem šolstvu dandanes v SR Sloveniji čisto nekaj drugega, kot je bil, denimo, pred dvema desetletjema. Nekoč je bilo v manj razvitih krajih pač tudi osnovno šolstvo slabo razvito in strošek za solidarnostno financiranje dejavnosti tega šolstva ni

bil posebno velik. Ščasoma pa se je standard osnovnega šolstva tudi na manj razvitih območjih republike bistveno spremenil. Rasle so moderne velike šole, sodobno opremljene, učitelji so si pridobivali višjo izobrazbo, nastajali so oddelki podaljšane bivanja, razvijali so dopolnilni pouk, šole v naravi, ustanavljali so celodnevne šole — skratka tako, kot je treba. Še zdaleč ni

bilo povsod tako, kje neki! Pomembno pa je, da je tak razvoj marsikje v osnovnem šolstvu v grobem zabilal razliko med standardom podeželske in mestne osnovne šole, med manj razvito in bolj razvito občino.

Prav tu pa so se začele težave. Razvoj, ki ga v osnovnem šolstvu ubiramo, je dandanes v nekaterih pogledih izločen iz celotnega razvoja občine in v nekem pogledu celo presega stvarno ekonomsko moč tiste občine. Najbrž ni problem v tem, kajti osnovna šola je za vse otroke — pa naj živijo kjerkoli — obvezna in njen standard mora biti povsod enak. Vprašanje je bolj v tem, da je v vseh občinah niso zmeraj in z vseh vidikov obravnavali najprej, kot eno svojih prvih nalog. Nismo, na primer, še slišali, da bi bilo neresljivo vprašanje, kako zagotoviti denar za občinsko upravo in podobne reči občinske narave. Velikokrat pa smo se srečali s težavami osnovnega šolstva, o katerih je bilo rečeno, da presega moč občine. Skratka, vloga občine pri zagotavljanju razvoja družbenih dejavnosti najbrž še ni vselej zagotovljena kolikor bi bilo najbolj mogoče.

Po sedanjem sistemu je letos dopolnjevanih tehle 37 občinskih izobraževalnih skupnosti: Ajdovščina, Brežice, Cerkljica, Črnomelj, Dravograd, Gornja Radgona, Grosuplje, Idrija, Ilirska Bistrica, Kočevje, Krško, Laško, Lenart, Lendava, Litija, Ljutomer, Logatec, Metlika, Mozirje, Murska Sobota, Novo mesto, Ormož, Ptuj, Radlje, Ribnica, Sevnica, Sežana, Slovenj Gradec, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice, Šentjur, Škofja Loka, Šmarje, Tolmin, Trebnje, Zagorje in Zalec. Za te bi bilo potrebno letos združiti 431.257.000 dinarjev; z upoštevanjem poročila za leto 1977 pa je potrebno združiti le 356.387.000 dinarjev.

Po spremenjenem sistemu solidarnosti bo v prihodnjem letu in letu 1980 dopolnjevanih naslednjih 22 občinskih izobraževalnih skupnosti (to so predvsem tiste občine, ki so po zakonu uvrščene med nerazvite, in občine, ki imajo po zakonskih merilih nerazvite krajevne skupnosti): Brežice, Črnomelj, Gornja Radgona, Idrija, Ilirska Bistrica, Laško, Lenart, Lendava, Litija, Ljutomer, Mozirje, Murska Sobota, Ormož, Ptuj, Radlje, Ribnica, Sevnica, Slovenska Bistrica, Šentjur, Šmarje, Tolmin in Trebnje. Solidarnostna sredstva za potrebe teh naj bi v prihodnjem letu po sedanjih izračunih znašala 287.269.000 din.

Močnejši glas vzgojiteljic

Na skupščini Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti so v razpravi poudarili, da vprašanja vzgojiteljic doslej niso bila dovolj obravnavana. Članica novega izvršilnega odbora republiškega odbora tega sindikata vzgojiteljica Ivanka Vrtaričeva meni, da bi se moral glas vzgojiteljic močnejše slišati tudi v sindikatu, da bi te dosegle svoje smote v združenem delu in strokovni rasti. Zaprošili smo jo, naj nam odgovori na nekaj temeljnih vprašanj.

— Delavci vzgojnovarstvenih organizacij so zdaj vključeni v Sindikat delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Kaj pomeni nova oblika sindikata za delavce predšolske vzgoje? Katere naloge na tem področju bo treba reševati še posebno skrbno?

— Delavci s področja predšolske vzgoje smo bili že doslej vključeni v Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja. Po združitvi z delavci s področja znanosti se postavljajo pred ta sindikat predvsem tiste naloge, ki zadevajo na samoupravno organiziranost, dohodkovne odnose, nagrajevanje po delu, ka-

drovsko krepitev ter stanovanjsko problematiko, ki je na tem področju še posebno pereča. Nerešena so tudi vprašanja vsebinskih načrtov osnovnega in usmerjenega izobraževanja.

— Vsebinska dela republiškega odbora sindikata naj bo le odsev vsebine in potreb dela osnovnih organizacij. Ali so bile osnovne organizacije na področju predšolske vzgoje doslej dovolj razgibane in so dobro odkrivalle svoje probleme?

Kaj bi bilo treba s tega področja usklajeno obravnavati v republiškem odboru in kaj pričakujete?

— Menim, da smo delavci s področja predšolske vzgoje doslej premalo glasno in zahtevno opozarjali na svoje probleme. Delo vzgojiteljic še vedno ni ovrednoteno tako, kot delo delavcev na drugih področjih družbenih dejavnosti in v materialni proizvodnji. Pogosto ne dobivamo kadrov, ker ni stanovanj. Delavci ne morejo študirati svoje stroke na višji stopnji, prikrasani smo pri ugodnostih letnega oddiha itn. Osnovne organizacije sindikata s področja predšolske

vzgoje bi morale biti bolj dejavne in prenašati te pobude navzgor, tako da bi jih enotno in bolj učinkovito reševali prek republiškega odbora.

Od republiškega odbora sindikata pričakujemo zavzetost in pobudo pri uresničevanju zakona o združenem delu: konkretnejšo pomoč pri izvajanju nagrajevanja po delu, razvijanju samoupravljanja in uresničevanju svobodne menjave dela.

— O katerih problemih z vašega področja bi bilo treba spregovoriti na kongresu slovenskih sindikatov v Mariboru?

— Kongres sindikatov naj bi spregovoril o pomenu predšolske vzgoje (ne samo varstva) in razvoj otroka — prihodnjega smoupravljalca, o nujnosti vsebinske povezave programov predšolske vzgoje s programi osnovnega in usmerjenega izobraževanja samoupravne interesne skupnosti za vzgojo in izobraževanje ter otroško varstvo naj bi zagotavljali možnosti za hitrejšo vključevanje večjega števila otrok v organizirano predšolsko vzgojo, predvsem pa poskrbele za dosledno izvajanje samoupravnih sporazumov samoupravnih interesnih skupnosti o temeljnih načrtu za obdobje 1976-80. Pogovarjali naj bi se o tem, kako bi zajeli v organizirano predšolsko vzgojo vse petletne otroke in kako bi postopoma zagotavljali vsem otrokom preden pridejo v šolo možnosti za celoletno malo šolo.

Tudi sindikat mora bdeti nad gradnjo vrtec v stanovanjskih soseskah. Le-teh ne bi smeli začeti graditi prej, dokler ne bi zagotovili denarja tudi za vzgojnovarstvene organizacije. Kongres ne bi smel mimo kadrovske problematike in možnosti nadaljnega izobraževanja vzgojiteljic predšolske vzgoje. Spregovoriti naj tudi o perečem vprašanju materialnega položaja in vrednotenja dela delavcev na tem področju in poudari, da je treba izpopolnjevati sistem nagrajevanja po delu in delovnih dosežkih.

Ne bilo bi prav, če bi trdili, da bi spremenjeni sistem solidarnosti tu povzročil korenite spremembe. Saj niti ne predstavlja nekaj bistvenega novega; še zmeraj tudi ohranja načelo, da se osnovnemu šolstvu namenjen denar iz ekonomskega bolj razvitih občin preliva v manj razvite, seveda za potrebe osnovnega šolstva. Vendarle bi pa spremembo najbrž vendarle lahko ocenili kot korak naprej k temu, da bo osnovno šolstvo (njegov obvezni in neobvezni del) bolj postajalo zadeva celotnega načrtovanja občinskega razvoja in s tem tudi bolj neodvisno od družbenoekonomske rasti občine.

Delegati na sejah obeh zborov izobraževalne skupnosti Slovenije so v tem pomenu tudi sprejeli spremembe v solidarnosti. Ne kaže pa pozabiti ali spregledati nekajkrat ponovljene opombe: da je ali da bo raztežaj med sedanjim in prihodnjim za katero občino v tem trenutku le prevelik, da povečanega finančnega bremena nemara ta nana gloma preprosto ne bo zmogla ob sedanjih razmerjih prispevkov za družbene dejavnosti. Nekaj rešnice nemara le bo v tem, kajti takih opomb ni bilo slišati le v zboru izvajalcev, marveč tudi v zboru uporabnikov. Skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije se je opozorilo odzvala tako, da je hkrati s spremenjenim obsegom solidarnosti sprejela tudi takle preventivni dogovor: Občinam, ki prejemajo solidarnost po novem sistemu in ki bi zaradi novega sistema zašle v nepremostljive težave pri izvedbi zajamčenih programov, bi občine, ki prispevajo denar za solidarnost, pomagale iz več natečenih sredstev za solidarnost pred izvedbo poročunov.

V delovnih organizacijah se bodo kmalu začele razprave o tem, kako in v kakšnem obsegu izvesti v prihodnjem letu programe družbenih dejavnosti. Program osnovnega šolstva bo eden izmed njih. Lahko pričakujemo, da bodo te razprave nemara bolj razjasnile nekatere stvari, ki ta čas morda čakajo prav odgovora iz delovnih kolektivov.

JANKO SVETINA

Seja medrepubliško-medpokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja

Osem stopenj zahtevnosti poklicev

Na beograjski seji medrepubliško-medpokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja, ki je bila v začetku oktobra pod predsedstvom dr. Stipe Šuvara, so izoblikovali besedilo družbenega dogovora o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovne usposobljenosti. Sprejeli so sklep o proslavi tridesetletnice vzgoje mladine za splošno ljudsko obrambo in govorili o pripravi za izdajo učbenika Moja domovina, namenjenega našim otrokom, ki se šolajo v tujini, ter o načrtu dela komisije v tem šolskem letu.

Znano je, da se je razprava o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovne usposobljenosti začela že leta 1975. Po dolgotrajnem in postopnem načrtnem delu, pri katerem so sodelovali vsi zainteresirani dejavniki, je bilo dokončno izoblikovano besedilo družbenega dogovora o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovne usposobljenosti. Ta družbeni dogovor bodo podpisale Skupščina SFRJ in skupščine, gospodarske zbornice, skupnosti usmerjenega izobraževanja in skupnosti za zaposlovanje republik in pokrajin.

Po tem dogovoru so vsi poklici razvrščeni v osem kategorij glede na zahtevnost in skupne značilnosti smotrov in vsebine izobraževanja. Tako so ustvarjene ustrezne možnosti za nadaljnjo preobrazbo vzgoje in izobraževanja — proces, ki ga je doslej zaviralo pomanjkanje enotne metodologije ter skupne nomenklature in klasifikacije poklicev. Sočasno so odstranjene tudi ovire, ki so oteževale sodelovanje republik in pokrajin na tem področju.

Novi dokument ukinja dosedanja dvojno kvalifikacijsko le-

stvico ali, povedano drugače, delitev poklicev na delavske in uslužbenske. V razpravi je bilo poudarjeno, da je s tem zagotovljeno vrednotenje dela po njegovih zahtevnostih. Dosedanja dvojnost je izvirala iz delitve dela na umsko in fizično in iz enakopravnega položaja neposrednih proizvajalcev glede na tiste, ki delajo pri organiziranju in upravljanju. Razumljivo je, da tako gledanje v naši družbi ni sprejemljivo, ker ni v skladu z razvojem proizvodnih sil in z doseženim stopnjo socialističnih samoupravnih odnosov.

Na seji v Beogradu so tudi sklenili, naj bi v vseh okoljih delovno in manifestacijsko proslavili tridesetletnico vzgoje mladine za splošno ljudsko obrambo. Marsikje so že sprejeli ustrezne ukrepe o tem, kako naj bi se v tem šolskem letu smiselno in načrtno pripravili tovrstne dejavnosti. Glavno je, da bo na teh slovesnostih sodelovalo ves mladi rod — šolarji, študenti, delavska in kmečka mladina.

V šolah, občinah, medobčinskih skupnostih, pokrajinah in republikah so že ustanovili odbore za proslavo, posebne komisije pa bodo izvajale predvidene dejavnosti.

Predsednik zveznega odbora za proslavo tridesetletnice vzgoje mladine za splošno ljudsko obrambo je Veljko Kadijević, podpredsednik pa Milan Milutinović.

Predstavniki založbe Školska knjiga, ki bo izdala učbenik Moja domovina SFRJ, so sporočili, da potekajo priprave za izdajo učbenika dokaj počasi, zato bo treba v prihodnje delati bolj učinkovito. Učbenik bo pripravila posebna skupina, izšel pa bo v jeziku vseh naših narodov in narodnosti.

DJOKICA PETKOVIĆ

Šola naj bo življenje

Na naših srečanjih z delegati za 9. kongres Zveze sindikatov Slovenije smo povabili k pogovoru tudi Paneta Semečnika, v.d. direktorja TOZD Dom učencev Rudarskega šolskega centra v Velenju. Ker že osemnajst let dela na vzgojnoizobraževalnem področju kot sindikalni delavec in vodilni funkcionar, dobro pozna vlogo, pomen in problematiko vzgojnoizobraževalnega dela v naši družbi. Pravi, da je v vseh teh letih zavzetega dela na vzgojnoizobraževalnem področju ugotavljal, da so se družbeni dejavniki izredno zanimali za šolstvo. To zanimanje pa prav gotovo vodi k napredku v tem delu združenega dela. Tako nas vsaj uči zgodovina pedagogike in taka je logika stvari, čeprav — najbolj »osveščena« stran v tem splošnem zanimanju — učitelji vidimo velikokrat tudi kaj slabega ali pa vidimo več in dlje kot tisti, ki posegajo v naše delo od zunaj.

Mislil predvsem na to — je poudaril Pane Semečnik — da družbeni dejavniki ne odbirajo svojih posegov in zato vplivajo tudi tam, kjer se začneja strokovno delo in sprejemajo strokovne odločitve. Nesmiselno je naštevati te posege, ker jih je preveč. Prav gotovo pa se bo moral skrbeti za široki družbeni vpliv (in se že krči) na smotre in vsebino pouka, tako da ne bo posegal na metodološko in metodično področje vzgoje in izobraževanja. Šole morajo tudi v prihodnje ohraniti svojo relativno samostojnost, kajti le tako lahko nastopajo v svobodni menjavi dela enakopravno in uresničujejo svoje družbeno poslanstvo.

Tovariši Semečnik dela v šolskem centru, kjer je načelo »izobraževanje ob delu in z delom« že zdavnaj uresničeno, zato smo hoteli zvedeti, kako gleda na izkušnje ocenjuje uspešnost takega sistema izobraževanja. Takole nam je odgovoril:

V Rudarskem šolskem centru Velenje že dolgo, tj. 20 let gradimo in poskušamo delati v skladu z marksističnim načelom, da mora življenje samo postati šola. Čeprav sem tu zaposlen šele dobri dve leti, že več let spremljam dogajanje v tem centru. Priznati moram, da sem se v vseh teh letih spraševal, ali je to sploh šola. Zakaj? Učenci imajo nekaj dni prakso, nekaj dni pouk, nekatere predmete poučujejo »predavatelji« od zunaj, nekaj vpliva je imel rudnik, učenci prihajajo z juga, ustanavljajo se vedno nove šole. Zdela se mi je, da je pouk podrejen vsemu drugemu, razen učnovzgojnemu načelom in ustaljeni šolski praksi. Ko sem zaživel s centrom in se je začela reforma tudi na področju srednjega, višjega in visokega šolstva, sem začel nekoliko drugače ocenjevati dogajanje na Rudarskem šolskem centru Velenje. Precejšen vtis so naredili name izredno organiziran praktični pouk in »predavatelji od zunaj«. Ne pouk v šolskem pomenu, kjer določa ure šolski zvonec, temveč iskreno hotenje vseh, ki delajo v vzgojnoizobraževalnem procesu kot učitelji, čeprav to ni njihov poklic. Ti delavci iz vrst nepodrednih proizvajalcev, ki največkrat niso pedagoško izobraženi, si izredno prizadevajo, da bi delali po predpisih teoretičnega pouka. Vestno pišejo priprave, dejavno sodelujejo na konferencah in so uspešni razredniki. Njihov vpliv se čuti povsod v našem delu, saj smo sedaj v našem centru najbolj zaposleni prav s po-

vezovanjem teorije in prakse. Proizvodno delo učencev, pomembno vpliva na njihovo šolanje. Da je to res, dokazuje tudi to, da je učenec, ki je uspešen pri delu (na praksi), primeren za nadaljnje šolanje. Praktični pouk pri nas ni zgolj uporaba teoretičnega znanja učencev, temveč njihovo vsestransko sodelovanje v neposrednem proizvodnem procesu. To pomeni, da se učenci seznanjajo s celotno tehnologijo in tehnološkimi postopki stroke, za katero se šolajo, spoznavajo službe, ki te tehnološke postopke spremljajo in sodelujejo v delovnih razmerjih in samoupravnih odnosih, ki izvirajo iz dela. Največja izkušnja našega centra pridobljena v njegovem dosedanjem razvoju, pa je prav gotovo spoznanje, da le v neposredni povezanosti temeljnih organizacij združenega dela naše delovne organizacije lahko zagotavljamo praktični pouk vsem učencem in tako vsem občanom ustvarjamo kar najboljše možnosti za dostopnost šolanja na srednji stopnji.

in vendarle ni vse tako lepo, kot sem malo prej povedal. Naše proizvodne temeljne organizacije združenega dela, kjer poteka praktični pouk, nastopajo namreč tudi na vsemogočnem tržišču blaga in storitev — enako kot druge organizacije združenega dela naše skupnosti. Nujna posledica tega je, da se te TOZD podrejujejo tržnim zakonitostim, ki zahtevajo vedno večjo proizvodnost.

S tem pa se mora proizvodno delo učencev prevečkrat podrejevati pridobitnim namenom. Morda je veliko že to, da smo ta problem v svojem razvoju spoznali in ga skušamo z vsemi močmi reševati.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- tedensko med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanski nasip 28, tel.: 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-603-46509. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Sistemizacija delovnih nalog v vzgoji in izobraževanju

Vse do sprejetja zakona o združenem delu je veljalo delovno mesto, za temeljno organizacijsko celico, ki je imela vsestranski namen in pomen. Delovno mesto se je uporabljalo predvsem za delitev sredstev za osebne dohodke, za zaposlovanje, manj pa tudi za načrtovanje in morda še za kaj drugega. Zato smo prejeli osebne dohodke neodvisno od zahtevnosti resnično opravljenega dela, s sklenitvijo delovnega razmerja pa smo se zavezali da bomo opravljali le strogo z opisom določeno delo in podobno. Znanost je posledice takega stanja: nemotiviranost za delo in nepripravljenost, da bi sprejemali druge naloge. Te pojave še vedno opažamo v vsem združenem delu in seveda s tem tudi v vzgoji in izobraževanju.

Zakon o združenem delu je prinesel novost tudi na tem področju; ne več statično delovno mesto, temveč delo in delovne naloge, ki jih narekuje proces dela. Zato moramo vsi delavci v združenem delu po zakonu o delovnih razmerjih do 11. decembra izdelati pravilnik o razvidu del in nalog ali kataloge, kot jih imenujemo v pogovornem jeziku (v nadaljnjem besedilu »pravilnik«).

KAJ ŽELIMO DOSEČI
Po zakonu o združenem delu in delovnih razmerjih mora vsebina obravnavanega pravilnika rabiti kot osnova predvsem za: — vrednotenje zahtevnosti delovnih nalog in ugotavljanje, kako uspešno so le-te opravljene; — zaposlovanje delavcev — kadrovanje. Smotno pa je — ko že analitično proučujemo naš učnovzgojni proces in spremljajoče dejavnosti — da pravilnik opremimo s podatki, ki bodo rabili še za: — izobraževanje — organizacijo in načrtovanje izobraževalnega procesa — varstvo pri delu.

Žal pa moramo ugotoviti, da je večina tovrstnih aktov (ki so že izdelani) v vzgojnoizobraževalnih organizacijah in tudi v gospodarskih OZD namenjeno vrednotenju dela, vsi drugi nič manj pomembni cilji pa so zastopani in prepuščeni naključju. Zato je prav, da najprej postavimo jasne cilje in načine (metode), kako jih bomo dosegli. Pomembno so predvsem metode, posebno pri vrednotenju dela. V tem primeru najprej izberemo metodo vrednotenja delovnih nalog, potem pa v pravilniku vse naloge opremimo s takimi podatki, ki jih zahteva metoda. Za področje vzgoje in izobraževanja to ne bo težko, saj imamo na voljo skupno metodo vrednotenja, ki dokaj jasno opredeljuje posamezne vrstne za razlikovanje zahtevnosti delovnih nalog (čeprav še ni verificirana, smo pri tem vendarle napredovali).

Združene osnovne šole — najbogatejša delovna organizacija

Tudi na področju vzgoje in izobraževanja potekajo živahni integracijski procesi. Ponekod so ti procesi na prvi stopnji že opravljeni, drugod jih še pripravljajo, v Celju pa so sredi najbolj živahnega povezovanja osnovnih šol.

V Celju so ubrali svojo pot. Zasnove njihovih načrtov ne nastajajo pod vplivi »od zunaj«. Proces povezovanja osnovnih šol raste iz njihovih potreb in možnosti. Da bi spoznali, kako poteka povezovanje osnovnih šol v Celju, smo se pogovarjali s tovarniškim Mirkom Galešo, ravnateljem Zavoda Ivanke Uranjek v Celju, ki je bil hkrati predsednik koordinacijskega odbora za povezovanje osnovnih šol v Celju. V pogovoru z njim smo zvedeli veliko zanimivega.

SESTAVINE PRAVILNIKA

Pravilnik o razvidu del in nalog je samoupravni splošni akt z organizacijskimi značilnostmi. Imeti mora te sestavine:

1. Splošni del z opisano metodologijo opredeljevanja delovnih nalog.
Če je vzgojnoizobraževalna organizacija sestavljena iz več temeljnih, je to dogovor med TOZD o enotnem načinu, kako bodo dosegle cilje. Zato je treba v tem delu opredeliti te osnove: — zakonske osnove, cilje, definicijo delovne naloge, podatke za opisovanje delovnih nalog, pogoje za nastajanje, spremembe ali ukinitve delovnih nalog, načine vodenja razvidov, načine sprejemanja pravilnika in postopke za uvajanje določil pravilnika v življenje.
Ta del pravilnika je razmeroma stalen in se ne spreminja pogosto.
2. Opisi del in nalog
Osnovo za te opise nam daje 19. člen zakona o delovnih razmerjih, ki pravi: »pri določanju posameznih del oziroma nalog

- opišemo zlasti: — njihovo vsebino (in naziv) — zahtevano strokovno izobrazbo oziroma — z delom pridobljeno delovno zmožnost (to je velika novost za nas vse, ki pa zelo težko prodira v prakso) — morebitne posebne psihofizične in drugi sposobnosti — delovne pogoje — vrste odgovornosti ter — druge sestavine, značilne in pomembne za njihovo odpravljanje.
- Poleg teh obveznih elementov vključimo še tiste, ki so povezani s postavljenimi cilji. Izkušnje pa nam kažejo, da je koristno predvideti še: — ukrepe za varno delo in zaščito; — naloge, ki jih lahko opravljajo delavci z zmanjšano delovno sposobnostjo; — naloge, ki se opravljajo v deljenem delovnem času (deljen delovni čas je sestavina zahtevnosti posamezne delovne naloge in zato dodatki ne pridejo več v poštev); — naloge, ki zahtevajo reelekcijo; — elemente, ki izkazujejo uspešnost opravljanja delovnih nalog.
- Ta del pravilnika je podvržen vsakoletnim spremembam glede na vsebino in obseg učnovzgojnega procesa, določenega z letnim načrtom.
3. Glavni pregled del in nalog
To je le sintetični prikaz delovnih nalog in njihovih pomembnejših elementov. Napri-

Glavni pregled delovnih nalog					
Organizacijska enota:					
Zap. št.	Naziv delovnega naloge	Čas	Profil poklica	Posebna znanja	Delovne izkušnje
1.	poučevanje matematike na predmetni stopnji	20 ur ted.	predm. učitelj matem.	strok. izpit	Ø
2.					
4.	Izdelava in sprejemanje pravilnika				

samoupravnih organov. Miselni in stvarni prehod iz tradicionalnega delovnega mesta na delovne naloge prav gotovo ne bo opravljen z sprejetjem tega pravilnika. Potrebno bo neko prehodno obdobje da se bo zakon uveljavil tudi v življenju. Zavedati se moramo, da je to odgovorno delo in edini pravi temelj za izdelavo drugih elementov sistema delitve sredstev za osebne dohodke in s tem uresničitev načela delitve osebnih dohodkov po delovnih dosežkih JANEZ ZENI

Prejeli smo Ali si upamo pogledati resnici v oči?

Razmišljam o vrednotenju učiteljevega dela. Pa ne o tistem splošnem, ki naj bi se uveljavilo v svobodni menjavi dela. Razmišljam o ocenjevanju, ki naj vsake tri mesece nagradi kakovostno opravljene naloge. Znesek je sicer skromen, giblje se okrog 3 odstotkov, moralni učinek ocenjevanja pa je velikanski. Lahko bi uporabili pridevnik »strašen«. Trenutno je sicer po kolektivih zavladalo zatišje, rane se celijo, toda ta »tišina« ni čisto nič pomirjujoča. Zato pišem. Molk namreč ni odgovor na rešitev. Povejmo si, do kod smo prišli, zakaj smo zastali, kako bo v prihodnje. V tem času se je najbrž nabralo v Sloveniji veliko pozitivnih izkušenj, odkritih je bilo veliko napak. Prosvetni delavec je naš časopis in tu naj se krešejo mnenja.

O ocenjevanju kakovosti učiteljevega dela v kolektivih je bilo doslej malo napisanega. Kot da je to »tabu«, ki ne sme iz ozkega okvira posamezne zbornice. Ali pa smo zadovoljni, da je nevihta mimo in nam novo zatišje — uravnilovka prija.

Mnogi kolektivi so se zaradi nedodelanosti meril zatekli v linearno razdelitev tistih skromnih odstotkov, namenjenih za dobro opravljene naloge in spodbudo. Zakaj je do tega prišlo? Za vsako ocenjevanje morajo biti najprej izdelana merila, ki naj odgovorijo na vprašanje: kaj vrednotiti. Druga pomembna vprašanja so še KDO naj vrednoti, KAKO in KDAJ.

Merila so izdelale najrazličnejše občinske komisije in mnoge delovne skupine po kolektivih. Očitek, da učitelji odklanjamo oceno svojega dela, torej odpade. Vendar smo po prvem ocenjevanju vseprek ugotavljali, da merila niso prava, da ne zadenejo bistva, da ne vrednotijo tistega, kar je res vredno in da največkrat merijo obseg namesto kakovosti.

Povečini so se najprej ocenili učitelji sami, nato je delo končala posebna ocenjevalna komisija. Ko se je na oglasni deski v

zbornici pojavila lista z vrednostnimi točkami, je izbruhnil pravi vihar. Pa ne zaradi velikih razlik, ne zaradi denarja, saj je vsota minimalna, zaradi nečesa drugega je nastal kratek stik. Pustimo ob strani neprijeten občutek, da si javno ocenjen, da si za točko slabši od svojega kolega, da...

Res je, da so nezadovoljni vsi tisti na vrhu lestvice in tisti, ki so malo nižje. Razlike so zelo zelo majhne. Zakaj tako? Povedali smo že, da so merila preveč splošna. Naj navedem nekaj primerov: ... »pri pouku uporabljajo sodobne metode«. Tu si lahko prav vsak učitelj vpiše točko. V obdobju treh mesecev je morda imel skupinski pouk, kako polprogramirano uro itd. Vse na splošno. Drugačno sliko bi dobili, če bi merila zahtevala podatke, koliko takih ur, kdaj, v katerih razredih.

Ali: »popravlja izdelke svojih učencev«. Vsak popravlja. Vendar je nekdo v tem obdobju popravil npr. 200 nalog, drugi samo 20. Ali: »je družbenopolitično aktiven, sodeluje v organih samoupravljanja«. V današnjem delegatskem sistemu vsi neke sodelujemo, vendar so bistvene razlike. Nekdo ima odgovorno funkcijo, v tem obdobju je vodil sestanke, pripravil samoupravne akte, na sestankih ustvarjalno razpravljal, drugi pa je bil morda samo statist.

Ali: »na pouk se redno pripravlja«. Nič pa, koliko novih priprav je učitelj v tem obdobju napisal, katere moderne metode je uporabil, kako je vsebinsko in tehnično posodobil pouk, koliko učil je uporabil in izdelal. Ali: »sodeluje s starši«. Bolje bi bilo: ali je imel v tem obdobju roditeljski sestanek, obiske na domu, koliko staršev je prišlo na pogovorno uro, katere problematične učence je posebej obravnaval itd.

Se in še bi lahko naštevala. Rezultat takega ocenjevanja je bilo splošno nezadovoljstvo, čeprav bistvenih razlik ni bilo. Sedaj so se kolektivi nekako

zaprli vase, o ocenjevanju pa vse manj razpravljajo.

Vendar tu ne moremo obstati. Treba je naprej. Ali ne bi sedaj pametno združiti svoje moči in ugotoviti, kje so pozitivne izkušnje, pregledati uspešne pravilnike o ocenjevanju. Zakaj bi vsakdo sam »odkrival Ameriko«? Pobude in prve izkušnje so prišle iz »baze«. Ali ne bi sedaj poskusili poenotiti merila v republiki? Morda bi uspešna merila objavili in pojasnili v Prosvetnem delavcu.

Nekatere šole so že izdelale katalog delovnih nalog za posamezne profile. V pripravi so statuti in najrazličnejši pravilniki. Objavljamo jih v našem časopisu in se drug od drugega kaj naučimo. Škodljivo je zapirati se v ozke kroge. Napak bi bilo, da bi nam naše samoupravne akte vsilil kdo »od zgoraj«. Prav je, da so naše skupno delo, da zrcalijo izkušnje vseh delovnih kolektivov. Toda enotno dogovarjanje bi prineslo več pozitivnih dosežkov.

Ali je, recimo, smiselno, da imamo v Sloveniji toliko različnih pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov. Nekateri kolektivi so že pred leti prešli na 42-urni delavnik, drugi še vedno obračunavajo 20 ali 22-urno šolsko obveznost. Kateri način je boljši?

Zakaj si ne bi izmenjali izkušenj in jih objavili v Prosvetnem delavcu? Mnogi časopisi že imajo stalne rubrike, v katerih bralci objavljajo svoje probleme, pomisleke, kritična mnenja... Ali ne bi bilo dobro, da bi tudi naš časopis odprl tako stalno polemično rubriko?

Problem se mi zdi še toliko bolj aktualen, ker sem prepričan, da je delo vsakogar izmed nas odvisno od motivacije, ne samo materialne, ampak (včasih) še bolj moralne. In ker je ocenjevanje kakovosti učiteljevega dela pravzaprav moralna spodbuda posameznika, je toliko bolj pomembno, da najdemo takšen način, da nas bo vrednotenje dela spodbujalo, da bomo delali še več in bolje.

MARICA NAKRST

mokratično odločali. Tako so izginili dvomi o potrebnosti integracije. Z vprašalnikom, ki smo ga pripravili za vse delavce, smo želeli ugotoviti, kaj menijo o potrebah po združevanju s strokovnega in političnega vidika. Odgovori so bili izredno zanimivi. Na vprašanje, ali so potrebni skupni okvirni programi za posamezne interesne dejavnosti, jih je od 330 delavcev odgovorilo 230 pritrdilo. Pokazalo se je, kako potrebno bo povezovati ak-

Mirko Galeša

tive po predmetih na občinski ravni tudi zaradi vsebinskih izboljšav dela.

Da je bilo povezovanje vsebinsko, strokovno in politično dobro pripravljeno, dokazuje, da je referendum povsem uspel v 14 osnovnih šolah (od 16).

VPRAŠANJE:
Ali obstaja nevarnost, da delovna skupnost skupnih služb prevzame naloge samoupravne interesne skupnosti?

ODGOVOR:
Zakon in ustava določata, da se samoupravne interesne skup-

nosti ukvarjajo tudi z načrtovanjem dela, menjavo dela med področjem vzgoje in izobraževanja in drugim združenim delom, da politično in strokovno vodijo materialne, kadrovske zadeve in še druge naloge. Interesne skupnosti naj bi bile nosilka bistvenih sestavin življenja v vsaki občini. Samoupravne interesne skupnosti pa se sedaj še vedno največ ukvarjajo z razdeljevanjem denarja posameznim šolam in z raznimi administrativnimi opravili tudi zato, ker manjka vmesni člen za opravljanje teh opravil med šolo in interesno skupnostjo. S prenosom finančnih in administrativnih nalog na delovno skupnost skupnih služb bi interesne skupnosti lahko opravljale druge, bolj zahtevne naloge, določene z zakonom in ustavo. Da bi te naloge lahko izvedle, morajo imeti sposobne strokovne in politične delavce.

VPRAŠANJE:

Ali bomo z združevanjem na področju vzgoje in izobraževanja dosegli tudi enakovrednejšo menjavo dela?

ODGOVOR:
Že danes bi bilo treba primerjati vrednost dosežkov dela v materialni proizvodnji z vrednostjo »končne produkta« v vzgoji in izobraževanju. Ko razmišljam o tem, se vprašam, koliko jih je med nami, ki bi priznali, da predstavljajo združene osnovne šole v celjski občini največjo in najbogatejšo delovno organizacijo. Ocena o vrednosti take delovne organizacije izhaja iz socialističnih in humanističnih meril, da je človek največja vrednota. Če je v kaki delovni organizaciji največ ljudi — udeležencev v vzgojnoizobraževalnem procesu — je verjetno največ vredna. Če bi spremenili vsakega mladega človeka v vrednost, bi ugotovili, da so vzgojnoizobraževalne organizacije ne glede na stopnjo v sistemu najbogatejše organizacije. Znan je podatek o petletnem načrtu razvoja v Sovjetski zvezi (1965—1970). V tem je bilo predvideno, da bi vsak rubelj, ki je bil vložen v razvijanje proizvodnje (stroji, gradnje) povečal letni narodni dohodek za 39 kopejk, vsak rubelj, vložen v znanost pa naj bi povečal narodni dohodek na 1 rubelj in 45 kopejk. To pomeni, da bi bilo vlaganje v znanost (vzgojo in izobraževanje, sprejemanje in uporabo znanstvenih dosežkov) z vidika narodnega dohodka štirikrat bolj učinkovito kot vlaganje v povečevanje proizvodnje. Na konferenci OZN v Ženevi, na kateri so razpravljali o uporabi znanosti in tehnike, so predstavili zanimiv podatek o vplivu izobraževanja na povečanje produktivnosti: Tisti, ki končajo obvezno osnovno šolo, povečajo svoje delovne sposobnosti za 40 %, tisti, ki končajo srednjo šolo za 100 %, tisti, ki končajo višjo in visoko šolo pa za 300 % — v primerjavi s tistimi, ki tega izobraževanja niso bili deležni.

Težko se je bilo dokopati do ustreznega vrednotenja vzgojnoizobraževalnega dela, še težje pa bo ta dognanja uresničiti v praksi, saj zahtevajo spremembo v miselnosti vseh — delavcev na področju vzgoje in izobraževanja, krajanov v krajevnih skupnostih, delavcev v družbenopolitičnih skupnostih in delavcev v materialni proizvodnji. Ne bo nam lahko, toda odvisno je od nas samih.

ZMAGA GLOGOVAC

čim bolje se bomo poznali

Nov osnovnošolski center v Žalcu

Letošnjega septembra so se v Savinjski dolini temeljito pripravili na veliko proslavo 110-letnico znamenitega slovenskega tabora v Žalcu, ki je bil nekdanji izraz odpora proti germanizaciji slovenskega življa na Spodnjem Štajerskem. Uvod v glavno proslavo (24. septembra 1978) na velikem stadionu v Žalcu, so bile kulturnoprosvetne akcije in prireditve po vsej Savinjski dolini. Ena najpomembnejših pa je bila odprtje novega šolskega centra v Žalcu (16. septembra).

Čprav so staro žalsko osnovno šolo leta 1970 prenovili in dozidali, že nekaj časa ni več ustrezala zahtevam. V njej ni bila samo osnovna šola s številnimi razredi in množico učencev, marveč tudi leta 1971 ustanovljena posebna osnovna šola, ki je imela 14 razredov s 170 učenci. Imeli so dvoimenski pouk, v posebni osnovni šoli pa zadnja leta že troimenskega, to je zelo oviralo kakovost vzgojnoizobraževalnih uspehov.

Vzgoji in izobraževanju mladine so posvečali v občini Žalec zadnjih deset let veliko pozornost, posebno veliko denarja pa so na tem območju dali za povečanje osnovnošolskega prostora. Denar so zbirali s samoprispevi-

Brezplačni učbeniki

Na osnovni šoli v Solkanu so letos uspešno izpeljali široko družbeno akcijo o brezplačnih učbenikih: vsem učencem so zagotovili vse učbenike in delovne zvezke. Za učbenike bodo starši prispevali samo izposojevalnino, delovne zvezke, ki so učenceva trajna last, pa bodo kupili v šoli. Staršem in njihovim šolarjem bo tako prihranjena čestokrat trnova pot od knjižarne do knjižarne. Šola bo delovne zvezke naročila v knjižarni, učenci pa jih bodo dobili v razredu pri svojih učiteljih.

Prav gotovo tako zasnovana akcija ni mogla biti opravljena v kratkem času. Že nekaj let deluje na šoli podporna knjižnica, ki je v začetku izposojala skromno število knjig, ki so jih bili šoli podarili učenci in starši. Vendar je število knjig z leti narasčalo, saj so vsako leto namenili nakupu novih knjig določen znesek, ki se je nabiral iz izposojevalnine.

V tem šolskem letu pa je Izobraževalna skupnost Nova Gorica dala šolam namenska sredstva za nakup učbenikov, in sicer 69 dinarjev na učenca. Knjige je namreč treba stalno dokupovati. Nekateri učbeniki so na novo napisani, večina pa jih ima tako slabo vezavo, da ne prenese večletne obrabe. Izdajatelji učbenikov bi prav zaradi novih pogojev morali poslati na trg trpežnejše knjige; to velja še posebno za platnice in vezavo.

Pedagoški svet osnovne šole Solkan je sklenil, da učencem, prvih razredov knjig ne bo treba vračati, saj bodo dobili prvošolski nove učbenike vsako leto brezplačno. Prvo srečanje otroka s šolsko knjigo je tako pomemben in čustveno bogat dogodek, da v tem primeru obrabljen učbenik ne pride v poštev.

V šolskem letu 1978—79 ima podporna knjižnica 4444 knjig v skupni vrednosti 265.135,40 din. Tolikšen znesek bi morali odšteti starši letošnjo jesen, če se ne bi na šoli tako resno zavzeli za akcijo brezplačnih učbenikov.

Potrebno je bilo veliko dela, organizacije in vsestranska požrtvovalnost knjižničark, vodstva šole in vseh učiteljev, da je dobro začeto delo v tako kratkem času obrodilo sadove.

MARICA NAKRST

kom občanov in s posebnimi družbenimi dogovori delovnih organizacij. Na treh referendumi so pokazali občani žalske občine izredno visoko zavest in čustvo solidarnosti. Doslej so zgradili, obnovili ali dogradili 20 šol z novimi učilnicami in s kabineti, kuhinjami in jedilnicami, telovadnicami idr. in jih tudi sodobno opremili. Dne 24. maja 1977, za dan mladosti, so vzdali temeljni kamen za gradnjo osnovnošolskega centra v Žalcu, v katerem naj bi dobili ustrezne možnosti za delo tudi osnovna in posebna osnovna šola v Žalcu.

Nova stavba je zrastle v dobrem letu na lepem prostoru ob žalskem stadionu. Obsega 8.320 kv. m, v sredini ima tudi lep atrij. Večnamenska telovadnica meri 1300 kv. m, v njej pa bo mogoče s pregradami urediti tri šolske telovadnice. Osnovna šola Peter Šprajc-Jur je pridobila 24 učilnic s kabineti, posebna osnovna šola, ki se je v letu 1978 primenovala v osnovno šolo Ljuba Mikuš, pa bo imela za svoje delo na voljo 14 učilnic, s kabineti in pomožnimi prostori. Obe šoli imata skupno kuhinjo, vsaka pa na svoji strani še jedilnico, delavnice, knjižnice, sanitarije in upravne prostore. Velika pridobitev za obe šoli sta tudi zobna ambulanta in posebna telovadnica za korektivno gimnastiko. Vsi prostori so sodobno opremljeni s pohištvo in učili, stavba pa je ustrezno ozvočena.

Gradnja in oprema je stala 73,5 milijonov din, od tega so dali za gradbeno, obrtna in instalacijska dela, ki jih je izvajal GIP Ingrad — TOZD Žalec z več sodelavci, 58 milijonov. Za opremo so odšteli 6,7 milijona, od različnih proizvajalcev pa jo je priskrbel Slovenijales. Blizu 8,8 milijona so dali za celotno dokumentacijo, projekt in soglasje, za priključke in zunanjo ureditev. Na slovesnosti se je zastopnik občine Žalec zahvalil projektantom Razvojnega centra v Celju za izvršne zamisli, za vodu za načrtovanje za vodenje inženiringa in nadzora, komunalnemu podjetju Žalec pa za dela pri urejanju okolice šole.

Denar za gradnjo je prispeval sklad za izgradnjo nekaterih objektov družbenih dejavnosti in skupščine občine Žalec. Nova šola je doslej največji objekt v občini, zgrajen z denarjem, zbranim s samoprispevkom. Denar za nakup opreme so dale še: občinska izobraževalna skupnost iz združene amortizacije šol za opremo posebne

osnovne šole, občinska zdravstvena skupnost za zobno ambulanto ter Ljubljanska banka in Mladinska knjiga za opremo svojih prostorov. Za učila posebne osnovne šole so prispevale dodatna sredstva delovne organizacije iz vse občine, delavci vseh šol pa so v sodelovanju s člani svetov staršev zbrali pri občini Žalec in sosednjih vasi okrog 350.000 dinarjev. Nekaj denarja so odšteli še: krajevna skupnost Žalec, občinska kulturna skupnost revolucionarjev, po katerih se imenujeta obe osnovni šoli.

Prostore so lepšali slikarji umetniki Jože Horvat-Jaki, Adi Arzenšek, Rudi Španzel, Dare Zavšek, in Jure Cekuta. Kipa Petra Šprajca-Jura, ki stoji pred osnovno šolo, ter Ljube Mikuš pred posebno osnovno šolo, pa je izdelal akad. kipar Edvard Salešin.

Osnovno šolo Petra Šprajca-Jur obiskujejo šolarji iz Žalca in njegove neposredne okolice, osnovno šolo s prilagojenim programom Ljuba Mikuš pa otroci iz vse žalske občine. Učenci se vozijo v šolo z rednimi ali šolskimi avtobusi.

Slovesnost ob odprtju šolske stavbe se je začela s slavnostno sejo. Po uvodnih besedah zastopnika občine Žalec Jožeta Jana sta spregovorila o problemih svojih šol ravnatelj Franci Šulet in Martina Bevc, ki sta se zahvalila v imenu učiteljev, učencev in staršev vsem, ki so pomagali pri gradnji in ureditvi lepe šolske stavbe. Ravnateljica posebne osnovne šole Martina Bevc je v svojem govoru poudarila, da je zgradba osnovne šole Ljuba Mikuš za izobraževanje in usposabljanje duševno prizadehtih otrok in mladostnikov žalske občine najlepši spomenik socialističnemu humanizmu.

Po slavnostni seji so izvedli učenci obeh šol s sodelovanjem žalskega moškega pevskega zbora lep kulturni program.

Ob tej priložnosti je izdala Osnovna šola Peter Šprajc-Jur glasilo Mlada misel s prispevki svojih učencev Osnovne šole Ljuba Mikuš pa je pripravila lepo ciklostirano brošuro Nova pot, v kateri so njeni sodelavci opisali težave, vendar uspešen razvoj svoje šole, učenci pa veselje, da so dobili končno lepe in svetle šolske prostore.

ALBIN PODJAVORŠEK

Osem enot

Referent za izobraževanje v delovni skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti občine Ljubljana-Bežigrad skrbi trenutno za izvedbo dveh akcij, in sicer za oblikovanje enot izobraževalnih skupnosti v šolskih okoliših in za pripravo dopolnilnega programa za leto 1979 in 1980.

Pretekli teden so imeli v bežigrajski občini posvet s predsedniki konferenc delegacij, predstavniki svetov osnovnih šol, ravnatelji in predstavniki krajevnih skupnosti. Na sestanku so se dogovorili o tem, kdaj bodo sprejeli odločitev o oblikovanju enot občinske izobraževalne skupnosti. Ker dosedaj še niso imeli razdeljenih krajevnih skupnosti in temeljnih organizacij združenega dela po šolskih okoliših, so potrebovali za pripravo celotne akcije več kot pet mesecev.

Enote občinske izobraževalne skupnosti, ki bodo prevzele naloge konferenc delegacij, bodo pri osnovnih šolah Boris Kidrič, Danila Kumar, Franc Ravbar, dr. Vito Kraigher, France Bevk, Maks Pečar, Miran Jarc in Boris Zihel. Po osnovnem programu, ki je enoten za vse ljubljanske občine, bodo sporazumi sprejeti in podpisani letošnjega 1. decembra. Vabila in gradivo o oblikovanju enot so poslali v bežigrajski občini vsem delegacijam občinske izobraževalne skupnosti.

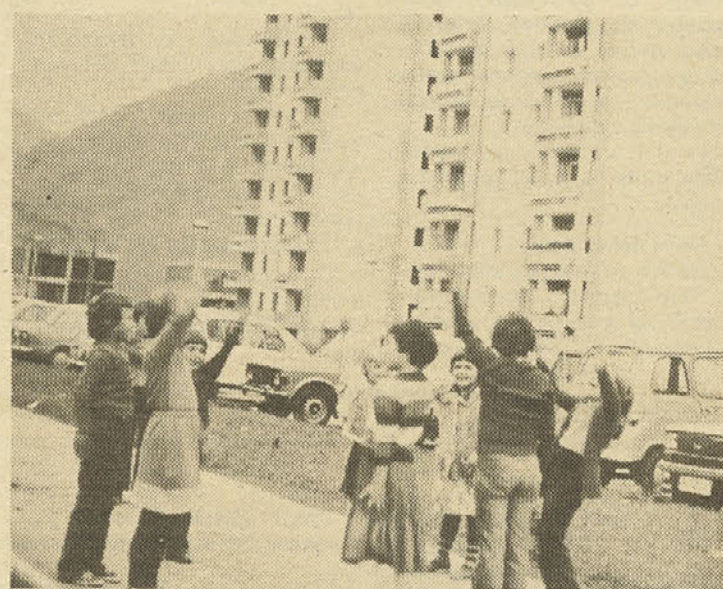
O dopolnilnih temeljnih planov občinske izobraževalne skupnosti Ljubljana-Bežigrad lahko napišemo le toliko, da je mestna izobraževalna skupnost kot prva interesna skupnost že sestavila ta dopolnila, sedaj pa jih usklajujejo mestna in občinske koordinacije.

Obisk v občini Ljubljana-Bežigrad

En sekretar za sedem skupnosti

Ko so v občini Ljubljana-Bežigrad začeli pred tremi leti oblikovati strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti, so upoštevali vodilo, da ni treba »umetno« nameščati osehja v strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti. Menili so, da je nespametno odzemanje izvajalcem njihove naloge in neopravičljivo podvajati število delavcev, ki se ukvarjajo z istimi opravili. Skratka: vsakdo naj na dosedanjem delovnem mestu (strokovni svetovalec v mestni izobraževalni skupnosti Ljubljana, svetovalka za izobraževanje, otroško varstvo in kulturo na občinski skupščini Ljubljana-Bežigrad, strokovni delavci v šolah) še naprej opravlja svoje delovne naloge in opravila, da bo delo dobro, strokovno, odgovorno in uskladenjeno vodeno.

Kakšne naloge je v takih razmerah prevzela strokovna služba samoupravnih interesnih skupnosti občine Ljubljana-Bežigrad, smo vprašali sekretarja samoupravnih interesnih skupnosti in vodja strokovne službe Mitja Kuharja.

Nova stanovanjska naselja, grozdi betonskih stolpnih, blokov, množice gosto grajenih hiš niso naklonjena otrokom. V njih pogosto ni vzgojnovarstvenih organizacij in prostorov za družabne igre, urejevalci naselij pozabljajo tudi na igrišča. Če je nekaj teh za predšolske otroke, pa bi lahko preštel na prste športna, razgibovalna igrala, ki so v novih naseljih namenjena šolskim otrokom. Zato ni nenavadno, da so si dekleta iz škofjeloškega naselja Podlubnik »privoščila« urico telesne vzgoje kar na asfaltirani poti med hišami! (Foto: Stane Jesenovec)

— Naša glavna naloga je pripraviti seje organov, predvsem skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. Ne le sklicovanje, temveč predvsem uskladitev in poenotenje njihovega dela, pa tudi nenehno usklajevanje s tistimi interesnimi skupnostmi, ki so oblikovane na ljubljanskem območju.

Triletna praksa je pokazala, da so tako oblikovane strokovne službe interesnih skupnosti zelo uspešne, predvsem zato, ker dobro sodelujejo z občinskimi upravnimi organi, strokovnimi službami izvajalcev interesnih skupnosti in strokovnimi službami v mestu.

V čem je torej vaša posebnost?

— Naša delovna skupnost opravlja dela za izobraževalno, zdravstveno, raziskovalno in kulturno skupnost ter za skupnost otroškega varstva, socialnega varstva in socialnega skrbstva. Te interesne skupnosti so pred tremi leti podpisale samoupravni sporazum o ustanovitvi naše delovne skupnosti in financiranju.

Sem sekretar (vseh) samoupravnih interesnih skupnosti in vodja delovne skupnosti, za posamezna področja pa imamo referente. Prvi skrbi za izobraževanje in raziskovalno dejavnost, drugi za otroško varstvo, kulturo

Za osebni dohodek, materialne stroške in sklad skupne porabe je delovna skupnost samoupravnih interesnih skupnosti občine Ljubljana-Bežigrad predložila ustanoviteljicam program del v vrednosti 1,87 milijona din. Toliko za letos. Ker pa so se močno povečali stroški izdajanja gradiva za skupščine in ker je predvideno tudi povišanje drugih stroškov in zaposlitev dveh novih referentov (za zdravstvo in zaposlovanje) bodo predlagali za leto 1979 vsoto 2,46 milijona din. To je načrtovano v skladu s sprejeto metodologijo zavoda za plan.

in socialno varstvo, tretji za socialno skrbstvo in zdravstvo. Ker pa ima socialno skrbstvo temeljni žiro račun, ima tudi samostojno računovodkinjo in knjigovodkinjo. Skupaj nas je šest. Pri nas pa se bo zaposlil tudi sekretar kluba samoupravljalcev naše občine.

Dogovarjamo se, da bi v našo delovno skupnost prišla tudi interesna skupnost za zaposlovanje občine Ljubljana-Bežigrad. V tem primeru bi imeli referenta za zaposlovanje in socialno varstvo.

Take združene strokovne službe za interesne skupnosti, pod vodstvom enega sekretarja samoupravnih interesnih skup-

nosti prav gotovo omogočajo usklajeno delo interesnih skupnosti?

— Že ob ustanovitvi smo se zavedali, da pomeni mesto sekretarja za posamezno interesno skupnost pravzaprav jedro celotne strokovne službe za posamezno interesno skupnost, hkrati pa izjemno razraščanje administracije. Prav temu pa smo se v bežigrajski občini hoteli ogniti.

Delo za vse interesne skupnosti je usklajeno, poenoteno in gospodarno urejeno. To izstopa posebno pri sklici skupščin in izdelavi programov za posamezno skupnost.

Dosegli smo, da sočasno pošiljamo gradiva za več skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. To je za nas izredno pomembno, saj tako zelo zmanjšamo stroške priprave in pošiljanja gradiva, predvsem pa za delegacije. Tako delegati laže, hitreje in bolj celostno spoznajo razmerja med posameznimi interesnimi skupnostmi. Kljub temu se nam je v novem mandatu močno povečal strošek za pravno gradivo. Pošiljamo ga 700 temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim in 16 krajevnim skupnostim. V tem mandatu imamo predvsem posebne delegacije.

Če sem že omenil dobro sodelovanje med našo službo in podobnimi službami drugih občinskih in mestnih interesnih skupnosti, to ne odpove tudi pri usklajevanju programov, stališč in akcij.

Nič ni hujšega kot priti pred delavce, ne da bi vedel, s čim se že seznanjeni. Zato nenehno skrbimo za popolno povezanost vsemi, ki delujejo na območju bežigrajske občine na področju svobodne menjave dela.

STANE JESENOVEC

Koraki celodnevne šole

Od leta 1975, ko so imeli v bežigrajski občini 7 osnovnih šol s 165 oddelki in 4696 učenci in učenkami, pa do letos se je število šol v tej občini povečalo na osem, število oddelkov na 197 in število učencev in učenek na 5516. Tako povečevanje predvidevajo tudi za naslednji dve leti. V šolskem letu 1980-81 naj bi imeli v občini Ljubljana-Bežigrad devet šol, 222 oddelkov in 6112 učencev in učenek.

Vedno več šoloobveznih otrok je tudi po drugih ljubljanskih občinah. V bežigrajski je največ novih prebivalcev v krajevnih skupnostih Urška Zatler, Ivan Kavčič in Črnuče. V Črnučah so z letošnjim šolskim letom začeli pouk v novi šolski stavbi, ki pa je zaradi nekaterih tehničnih pomanjkljivosti še niso slovesno odprli.

Kot po vsej Sloveniji, tudi Ljubljanci gradijo šolske zgradbe in prizidke z denarjem, zbranim s samoprispevkom. V Ljubljani poteka drugi samoprispevek. Bežigrajska občina bo dobila s tako zbranim denarjem — to je predvideno v načrtu — novo osnovno šolo (24 učilnic, dve telovadnici, kuhinja) v kra-

jevni skupnosti »Ivan Kavčič« prizidek s štirimi učilnicami in malo telovadnico pri osnovni šoli France Bevk. V tej šoli, ki ima celodnevni pouk, bi radi dobili tudi ustrezno kuhinjo.

V srednjeročnem načrtu razvoja osnovnega šolstva v občini Ljubljana-Bežigrad je zapisano, naj bi imeli leta 1980 v šolah največ eno in pol izmenski pouk v celodnevno osnovno šolo s sedmimi osnovnimi šolami. Sedva ne vseh razredih hkrati, temveč po stopoma. S to obliko sodobnega vzgojnoizobraževalnega procesa so začeli v šolskem letu 1975-76 na osnovni šoli France Bevk. Te se je lani pridružila osnovna šola dr. Vito Kraigher in letošnja osnovna šola Maks Pečar. Sedaj je v celodnevno osnovni šoli 3 oddelkov. Po srednjeročnem načrtu naj bi jih bilo v šolskem letu 1980-81 že 66.

Ob celodnevni osnovni šoli ima pomembno mesto podaljšano bivanje. Sedaj je v njej približno 33 odstotkov otrok. To so predvsem učenci in učenke nižjih razredov, saj menijo, da mladostnika nesmiselno zadržati v podaljšanem bivanju. S. J.

tem bolje bomo delali

Mladi nadaljujejo revolucijo

Konec prejšnjega tedna se je zbralo v Novi Gorici več kot 730 delegatov in okoli 300 gostov ter novinarjev na 10. jubilejnim kongresu Zveze socialistične mladine Slovenije. Na tridnevem srečanju so mladi skušali oceniti bolj ali manj uspešno delo v preteklih štirih letih, kongres pa je bil hkrati tudi akcijski dogovor mladih za delo v naslednjem mandatnem obdobju.

MLADOSTNA GORICA

Nova Gorica, naše najmlajše mesto, ki je bilo v teh dneh še mlajše, je pričakala kongres temeljito pripravljena. Udeležence je sprejela praznična, povsod so slapolale zastave, donela je pesem... Okrašene so bile ulice, hiše in prostori, kjer je potekal kongres. Pri organizaciji so imele pomembno vlogo tehnične službe. Mladinci, člani Centra za obveščanje in propagando pri Občinski konferenci ZSMS Nova Gorica, so skrbeli, da je bilo kongresno gradivo pravočasno razmnoženo in razdeljeno, prijazna dekleta v rjavih uniformah pa so pomagale delegatom, če se niso znašli v dotlej tujem kraju. Prvi gostje so začeli prihajati v kongresno mesto že v sredo, do četrta, ko je bilo ob 16. uri v Osnovni šoli Milojka Štrukelj prvo plenarno zasedanje, so bili že vsi zbrani. Telovalnica — dvorana je bila čudovito opremljena in okrašena: zastave, izvirna panorama scene za govorniškimi odrom, ki je ponazarjala delo, razvedrilo, mladinske delovne akcije, mladost in Tita. Okolje je bilo res mladostno, ozračje pa še toliko bolj.

Prvo plenarno zasedanje je slovesno začel predsednik Republike konferenci ZSMS Ljubo Jasnič, ki je med drugim dejal: »Vse bolj prodira spoznanje, da je družbene probleme in s tem naše možno reševati le v naših samoupravnih socialističnih odnosih, s samoupravnim dogovarjanjem in sporazumevanjem, z zavestnim dogovorom delovnih ljudi. Zato moramo razvijati samoupravne odnose v naših življenjskih in delovnih okoljih, s pogumom, značilnim za mlade, pa čeprav bi bilo treba za to žrtvovati morebitne ugodnosti. S tem dajemo zgled drugim in prevzemamo odgovornost za svojo svobodo.« Azem Vllasi, predsednik ZSM Jugoslavije, je v svojem govoru naglašal predvsem boj za bolj kakovostno delo: »V prihodnje se moramo torej bolj neposredno ukvarjati s konkretnimi problemi, bolj moramo biti odgovorni in učinkoviti pri delu. Možnosti in moč za to imamo. In kar je najpomembnejše; mladina je izrazila pripravljenost in odločnost, da bo resnično pomagala reševati vse probleme in vprašanja.«

Z razpravo o poročilih, osrednjem referatu, predlogu resolucije in predlogu sprememb in dopolnitev statuta ZSMS, je kongres v petek nadaljeval delo. Kongres so spremljale številne prireditve: razstave, predstave s festivala jugoslovanskega filma, postavitve temeljnega kamna za nov dijaški dom Mitja Gorjup, športno tekmovanje osnovnih šol, propagandni tabor s prikazom taborniške dejavnosti, gledališke predstave, nočni tek po ulicah Nove Gorice, pohod po poteh goriške fronte, družabni večeri, prav poseben vtis na vse udeležence pa je naredila slovesnost pred stavbo občinske skupščine, ko je bilo mesto preplavljeno z mladimi in starimi. Novogoričani so pripravili bogat kulturni program, peli so, plesali, na vseh koncih pa je odmevala kongresna pesem skupine Bumerang: »Gradimo za nas in za naše rodove, spoznavamo včeraj za jutrišnji dan...« Noč je že bila, Nova Gorica pa kakor sredi dneva, sredi najbolj sončnega, prazničnega dne. In kako lepo je bilo šele videti, ko so brigadirji na najvidnejšem hribu Sabotinu z baklami izpisali NAŠ TITO. In bakle so žarele v noč, izžarevale moč, mladostni polet, spoštovanje in ljubezen do domovine, srečo...

VEČ SKUPIN — VEČ MISLI

V komisiji za družbenoekonomske odnose so delegati kritično spregovorili o svoji dejavnosti. Bolj kot na dosežene

Olga Gruden, delegatka OK ZSMS Koper

uspehe, so opozarjali na šibkosti, ki jih je treba odpraviti pri nadaljnjem delu. Med 60 razpravljalci jih je največ spregovorilo o družbenoekonomskem položaju mladih v združenem delu. Ugotovili so, da je še vedno premalo čutiti vpliv mladih. To pa je največkrat odsev premajhne odgovornosti in nezadostne dejavnosti.

V komisiji za razvoj političnega sistema samoupravne socialistične demokracije so namenili največ pozornosti samoupravnemu preobrazbi v krajevnih skupnostih, vključevanju in usposabljanju delegatov za delegatski sistem, boljši organiziranosti mladih, mentorstvu in vključevanju mladih v SLO in DS. Delegat Darko Končan iz Celja je opozoril, da mentorji ne smejo biti profesionalci. Mentorstvo je treba jemati kot ljubiteljsko delo širše razgledanih ljudi, trdno vpetih v našo stvarnost.

Olga Gruden, delegatka iz Kopra, je bila zelo kritična: »Mladi so v svojih razpravah v tej komisiji vse preveč ponavljali misli iz resolucij, sklepov. Tudi na raznih sestankih veliko govorimo, a zelo malo povemo. Razprave se ne bi smele ponavljati, morale bi biti bolj poglobljene. Opozorila sem tudi na vprašanje, kako bomo v svojih osnovnih organizacijah prikazali delo kongresa. Toliko stvari je bilo izrečenih v tem kratkem času, da bo zelo težko,« je povedala.

V komisiji za interesne dejavnosti so med drugim poudarili, da je treba posvetiti nekoliko več pozornosti vključevanju študentov v mladinske delovne akcije. Bruno Rešman iz Maribora je opozoril na številne akcije, ki jih organiziramo, pa nam ne prinašajo tistega, kar si želimo. Bolj si prizadevamo za množičnost, manj pa za vsebino. Smo proti akcijam, na katere se mladi pripeljejo, sodelujejo na proslavi kot pasivni opazovalci, nato pa ostanejo do odhoda prepuščeni sami sebi. Bruno Rešman je govoril tudi o mladinskih klubih, ki

naj bi mladim dajali tisto, česar jim ne morejo dajati razna društva in organizacije.

V komisiji za mednarodne odnose je bila temeljna pozornost namenjena obsejnim sodelovanju. Pozornost je pritegnil referat Jožeta Makovca, ki je govoril o problematiki zdomcev v Pomurju. Pravijo, da bi se polovica od 8000 zdomcev takoj vrnila, če bi se lahko zaposlila blizu svojih domov.

V komisiji za vzgojo, izobraževanje, znanost in kulturo je bilo zelo delovno ozračje. Predsednik komisije Franci Kržan je spregovoril o vprašanjih, ki so po njegovem mnenju življenjsko pomembna za mlade in vsa naša družbo. Ugodno je ocenil prizadevanja mladih za reformo šolstva. Poudaril je, da moramo nameniti posebno pozornost študentski politiki in problematiki gradnje domov za učence in študente. Zveza socialistične mladine Slovenije in pionirska organizacija morata biti bolj povezani. Zastavil je tudi vprašanje, kakšno je mesto mladih v kulturi in kulture med mladimi ter delovnimi ljudmi. Ali prevladuje tudi med mladimi zavest, da je kultura le nekaj, s čimer se ukvarjamo ali kar uživamo ob prostem času kot ljubiteljsko dejavnost? Ali smo storili dovolj, da bi to zavest prerasli, spremenili in postavili kulturo na mesto, ki ji pripada? In to mesto je sredi življenja, dela delovnega človeka. Poudaril je še, da moramo mladi bolj sodelovati na različnih področjih znanosti in se zavzemati za izmenjavo znanstvenih dobrin z neuvrženimi deželami, za izmenjavo izkušenj in podobnega.

ŠTIPENDIJE, ŠTIPENDIJE...

O problemih kadrovskega štipendiranja je spregovoril Grosupelčan Tone Kogovšek. Naz-

Edita Seničar, delegatka OK ZSMS Maribor

nanil je, da le tedaj, če bomo imeli celoten pregled o tem, koliko kadrov potrebujejo delovne organizacije blizu krajev, kjer živi mladi, se bomo mladi lahko izobraževali za tiste poklice, za katere je zainteresirano združeno delo. S tako politiko bi tudi odpadli problemi zaposlovanja mladih diplomantov. ZSMS mora bolj kot doslej po-

skrbeti, da bodo osnovnošolci in srednješolci spoznali poklice, za katere ni dovolj strokovno usposobljenih delavcev.

Nada Bogataj iz Kranja je opozorila, da se morajo prav mladi zavzemati, da bodo štipendije Titovega sklada dobivali resnično najboljši. Najboljši

vez med izobraževanjem in proizvodnjo bi lahko dosegli, če bi izdelali načrte in raziskovali probleme, ki so vezani na znanstveno raziskovalno delo, proizvodne prakse študentov in na proizvodne probleme delovnih organizacij.

DELO S PIONIRJI

Najmlajša udeleženka kongresa, sedmošolka Mateja Cekuta iz Novega mesta se je zavzela, da bi morali biti v akcije, ki jih

težko, samo nekdo se mora spoprijeti s tem. Tako je razmišljala Mojca Terček iz Horjula.

IDEJNOPOLITIČNO USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Naloga mladih je, da se usposabljaajo za prevzemanje nove družbene naloge in se družbenopolitično izobražujejo za čim boljše vključevanje v delegatski sistem. Za tako obliko izobraževanja so zelo pomembni marksistični krožki, ki naj bi jih imeli že v osnovnih šolah. Seveda je njihov program prilagojen starosti članov. Mladi se pri delu v krožku ne smejo zapirati v ozka vprašanja mladinske problematike. Tudi družbenoekonomska vprašanja morajo biti sestavni del programov. V marksističnem krožku lahko učenci kakovostno poglobljajo svoje znanje, pridobljeno pri urah samoupravljanja s temelji marksizma, hkrati pa marksistični krožki usmerjajo mladega človeka in vplivajo na njegove nazore.

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Delegatka Ljuba Gianina iz Tolmina je ugotavljala, da imajo z usmerjenim izobraževanjem srednjega šolstva največ težav majhne in nerazvite občine, kajti razvitejšje občine odpirajo vse možne usmeritve v poklic in za nadaljnji študij ne glede na vse druge občine na območju. Tako dogovarjanje pa ne bi smelo biti samo na ravni občin.

Mladi moramo biti bolj zainteresirani, da usmerjeno izobraževanje ne bo šlo mimo nas. Ne smemo se ločevati po posameznih področjih, pač pa se povezovati. V prvi vrsti pa moramo slehernega med nami seznaniti s usmerjenim izobraževanjem. Čeprav že leta in leta govorimo o tem, še vedno ni vsem dovolj jasno, kako in kaj.

NOVE NALOGE

V soboto dopoldne je z drugim plenarnim zasedanjem kongresa končal svoje delo. Komisije so podale poročila, sprejeta sta bila statut in resolucija 10. kongresa, udeleženci so poslali pozdravno pismo predsedniku republike in izvolili novo predsedstvo ZSMS. Ob koncu je iz mladih grl zadonel pesem Druže Tito, mi ti se kunemo... Spet tisti bogati trenutki, ko se človek počuti polnega, močnega, ko se zaveda samega sebe. In svojih nalog. Da, teh je zdaj še več. V Novi Gorici so mladi izoblikovali smernice za nadaljnje delo. Marsikaj bodo skušali izboljšati v naslednjih štirih letih. Zato bo treba že kar takoj začeti z akcijami. Usmerjeno izobraževanje je dolgotrajen proces in štiri leta ne pomenijo veliko. LUČKA LEŠNIK

X. KONGRES ZSMS
MLADI SMO IZBRALI POT

mladinec v vzgojnoizobraževalnem procesu pa je tisti, ki dobro opravlja svoje obveznosti, ter kot član ZSMS prispeva k uveljavljanju in razvijanju naše samoupravne socialistične družbe. Pogosto se nam zgodi, da prav tisti mladinci, ki dobijo Titovo štipendijo, stopijo v ozadje. V strahu, da bi izgubili štipendijo, velikokrat pozabijo na družbenopolitično aktivnost in se borijo le za visoke ocene. Hkrati govorimo, da se ne učimo več samo za ocene! Zavedati se moramo, da nam pasivno znanje posameznika ne bo koristilo, kajti naša družba potrebuje take mladince in mladinke, ki bodo s svojim znanjem pomagali graditi našo družbo.

ZA BOLJŠO POVEZANOST VISOKIH ŠOL Z ORGANIZACIJAMI ZDRUŽENEGA DELA

Delegatka UK ZSMS Maribora Edita Seničar je opomnila, da je sodelovanje med visokim šolstvom in združenim delom preslabo. »Premalo se zavedamo, kako pomembna je ta povezanost. Trenutno je stanje zelo kritično. To vemo že dolgo, zdaj smo ponovno opozorili na to, pa upam, da se bo v pokongresnem obdobju kaj spremenilo. Trajno

organizira ZSMS, pogostejše vključeni tudi pionirji, velja pa tudi nasprotno. Posebno vlogo v povezovanju obeh organizacij pa bi morali imeti mladinci-mentorji, ki bi lahko vodili različne sekcije in krožke po osnovnih šolah, kjer pogosto ni problem aktivnost, ampak mentorstvo. Pionirji bi morali biti bolj seznanjeni z načinom dela v ZSMS, saj je to poglavito in je od tega odvisno največ — mi pa tako radi zane-marjamo prav to.

O PREDMETU SAMOUPRAVLJANJE S TEMELJI MARKSIZMA

Na to temo smo spregovorili že veliko kritičnih besed, seveda tudi na kongresu. Predmet se še vedno predava preveč teoretično in ob slabem sodelovanju učencev, preveč je oddaljen od družbene prakse, premajhen je poudarek na aktualnih dogajanjih... Marsikaj bi lahko odpravili. Učenci naj bi v dogovoru z učitelji organizirali obiske organizacij združenega dela zato, da bi kar najboljše spoznali samoupravljanje. Učitelji bi se morali truditi in pripravljati pouk ob zgledih iz življenja, vsakdanjosti. Tudi politična praksa naj bi postala del praktičnega dela predmeta. To ne bi smelo biti delo v pisarni!

Prav pri poučevanju tega predmeta so težave: učiteljev ni ravno dovolj in tudi usposobljeni niso najbolje. Konference mladih v izobraževanju bi se morale zavzemati, da bi vsaj enkrat letno organizirali seminar za učitelje tega predmeta, kjer bi jih seznanili z aktualnimi nalogami in dogajanjem v ZSM.

VSAK UČENEC — VSAJ EN KROŽEK

Celodnevna osnovna šola bo dosegla svoj namen, če jo bomo premišljeno razvijali učenci, učitelji in starši — v tesnem sodelovanju. Naše šole prehajajo zelo počasi na celodnevno delo. Temu je precej krivo pomanjkanje ustreznih usposobljenih učiteljev. Praksa v celodnevni osnovni šoli je, da mora biti vsak učenec vključen vsaj v en krožek. Ob prehodu se marsikdaj zgodi, da učenci preprosto ne vedo, kam naj se včlanijo, saj dotlej niso bili tega vajeni, nihče pa se ne potruji dovolj, da bi jih seznanil z dejavnostmi. To sploh ni

(Foto: Boris Vugrinec)

Motivacija odraslih za izobraževanje

Ena izmed posledic znanstveno-tehnične revolucije in rasti znanstvenih spoznanj je, da se mora gospodarstvo hitro in gibko prilagajati nenehnim spremembam tehnoloških postopkov. Le tako lahko uspeva v ekonomski tekmi med blagovnimi proizvajalci, ki je v svetovni delitvi dela vse oostrejša. Ta sposobnost organizacij združenega dela pa je odvisna ne le od tehničnega napredka in obliki drage sodobne opreme, temveč predvsem od kakovosti kadrov, ki s to opremo delajo.

Ker redno šolstvo, predvsem srednje, ki izobražuje mlade rodove, ne more slediti povečanim potrebam gospodarstva po nekaterih profilih, se pojavljajo potrebe po izobraževanju, dokvalifikaciji in prekvalificiranju že zaposlenih odraslih. Motivacija zaposlenih za tako dopolnilno izobraževanje je prav gotovo eden izmed temeljnih dejavnikov za uspešnost tovrstnega izobraževanja.

Ker so glede motivacije bistvene razlike med starejšimi in mlajšimi, smo se odločili, da bomo nekatera vprašanja s tega področja empirično preučili in poskušali ugotoviti, ali socialni dejavniki vplivajo na željo po izobraževanju ter kateri motivi

so pomembni in prevladujoči za izobraževanje odraslih.

V raziskavo smo zajeli 33 odstotni vzorec vseh odraslih, ki se izobražujejo v Novem mestu (750 slušateljev). Dobljeni rezultati veljajo za anketirano populacijo, posploševanje na širši slovenski prostor pa je možno le približno.

Odrasli se odločajo za izobraževanje po svoji presoji, čeprav so v ozadju življenjske potrebe materialne, intelektualne, socialne, kulturne in čustvene narave. Izobraževanje doživljajo kot življenjsko potrebo zaradi spoznane nujnosti slediti razvoju in iz zavesti, da jim bo znanje pomagalo pri poklicnem in družbenem delu. Zato je tudi začetna raven motivacije pri odraslih višja kot pri mladini, kajti cilji, ki motivirajo odrasle za učenje, so časovno približani in bolj določeni. Odločajo se za cilje, ki imajo zanje večjo vrednost in dajejo več možnosti za uspeh.

Raven prizadevanja je pri odraslih odvisna od socialno-ekonomskega položaja njihove družine, domačih spodbud, ter dejavnikov širšega socialnega okolja. Po naših podatkih je raven prizadevanja odraslih približno za eno izobrazbeno stop-

njo nad izobrazbeno ravni drugih učencev.

Pri odraslih sta merila za ocenjevanje ali vrednotenje znanja življenjska resničnost in uporabnost, vendar ne v ozko materialističnem pomenu. Da je to res, dokazuje tudi podatek, da se največ odraslih izobražuje strokovno (59 %).

Seveda pa je motivacija odvisna tudi od izobraževanja, nje-

gove vsebine, učnih oblik in metod, andragoške usposobljenosti učiteljev, medsebojnih odnosov v izobraževalni skupini in ne nazadnje tudi od medsebojnih odnosov med slušatelji in njihovimi učitelji.

Odgovori slušateljev na vprašanje, zakaj so se odločili za izobraževanje, nam kažejo tole lestvico motivov:

1. pridobitev ustrezne strokovne izobrazbe	33,3 %
2. želja po delovnem mestu, ki ga imajo raje	17,7 %
3. želja po napredovanju v službi	15,3 %
4. težnja po boljšem razumevanju družbenih dogajanj	9,6 %
5. dodatna izpopolnjevanja v stroki, da bi uspešneje opravljali svoje delo	9,6 %
6. potreba po širšem znanju, da bi lahko pomagali pri učenju svojim otrokom	5,6 %
7. materialna stimulacija (višja plača)	4,4 %
8. da bi bolj kulturno živeli	2,0 %
9. da bi poglobili znanje o svojem »konjičku«	1,6 %
10. želja po večjem ugledu v družbi	0,8 %

Slušatelji so izbirali med motivi materialne in nematerialne narave (vsaj neposredno ti motivi niso materialni). Meje med enim in drugim ni mogoče ostro začrtati, ker so motivi materialnega, socialnega, izobrazbenega, čustvenega in kulturne narave v dialektični soodvisnosti. Mnogokrat se tudi za navidez nematerialnimi motivi skrivajo materialni in nasprotno.

Samostojno je motiviranih 61,9 % slušateljev, ki iščejo merilo uspešnosti v samem sebi ali v dejavnosti, ki jo opravljajo. Kar 38,1 % slušateljev pa je heteronomno motiviranih. Merilo uspešnosti iščejo v okolici.

Uspešni so, če so boljši od drugih. Ugotovili smo, da imajo slušatelji, ki radi opravljajo svoje delo, bolj nematerialne motive za izobraževanje, slušatelji, ki neradi opravljajo svoje delo, pa so se odločili za šolanje po večini iz težnj materialne narave.

Med motivacijo za izobraževanje pri poročenih in neporočenih ni bistvenih razlik. Oboji se izobražujejo predvsem zato, da bi si pridobili ustrezno strokovno izobrazbo, ne glede na starost.

Za starostno skupino slušateljev od 15 do 20 let so značilni neustaljenost, nemirnost in zanesenost. Največ slušateljev iz te

skupine se izobražuje zato, da bi si pridobili ustrezno strokovno izobrazbo, iz želje po boljšem delu in napredovanju.

Pri starostni skupini od 21 do 30 let so v ospredju vprašanja ljubezni in izbiro življenjskega tovariša. Nastajajo družine in s tem tudi skrb za dom, stanovanje, varstvo otrok itd. V ospredju je izbor ustrezne zaposlitve in pridobivanja prvih poklicnih izkušenj. Močna je težnja po uveljavljanju v poklicu, ki je tesno povezana z načrtovanjem materialnih vidikov družine. Prav zato si največ odraslih teh let želi pridobiti manjkajočo strokovno izobrazbo, ki naj bi jim omogočila boljšo zaposlitev.

Potem, ko si odrasli ustvarijo družino, utrdijo materialni položaj in se ustrezno zaposlijo, se njihova družbena aktivnost še poveča. Z nabranimi delovnimi izkušnjami se zopet vračajo v šolske klopi zaradi socialnih, osebnih ali materialnih potreb. V tem obdobju opazimo povečano zanimanje za splošno in družbeno izobraževanje.

Predvidevali smo statistično pomembno razliko v motivaciji za izobraževanje (glede na materialne in nematerialne motive) med tistimi, ki opravljajo zahtevnejše delo kot ustreza njihovi izobrazbi in onimi, kjer je to nasprotno. Razlika se sicer ni pokazala statistično pomembna, se pa zelo približuje pomembnosti na ravni 0,05. Opazimo, da rastejo materialni motivi pri slušateljih, ki opravljajo slabše (slabše plačano) delo, se strokovno izobražujejo, kajti želijo ga obdržati. Še več, pri vsakem petem slušatelju te skupine segajo želje še višje; želijo delo, ki bi ustrezalo njihovu znanju,

sposobnostim in nagnjenjem. Menimo, da gre tu tudi za boljše plačano delo in s tem v zvezi za motive materialne narave.

Za uspešno izobraževanje morajo biti tudi odrasli ustrezno motivirani. Raziskava je pokazala, da so prizadevanja odraslih v šoli bolj odvisna od moči in trajanja motivacije kot pa od sposobnosti in znanja. Ugotovili smo, da spodbujajo aktivnost in prizadevanje pri učenju različni motivi. Eden izmed pomembnih je vsekakor materialna stimulacija, vendar pa ni prevladujoč motiv. Več slušateljev se odloča za izobraževanje iz nematerialnih motivov. Prevladujejo tilo pridobiti ustrezno izobrazbo, dobiti delo, ki je bolje plačano ter želja po napredovanju. Pomembni motivi so tudi odnos delavcev do izobraževanja, vrednotenje izobraževanja v ožjem socialnem okolju, zadovoljstvo z delom, ki ga slušatelji opravljajo, možnost napredovanja itd.

Motivi, ki smo jih omenili, nimajo enake andragoške vrednosti. Tako sta na primer motivi amaterskega interesa (»konjiček«) in želja po strokovnem izpopolnjevanju mnogo vrednejša od karizmatične ali zgolj materialne motivacije. Kakor hitro se odrasli iz kakršnihkoli motivov vključijo v vzgojnoizobraževalni proces, lahko nanj vplivamo, da postopno zamenja manjvredne motive z več vrednimi. To je seveda za andragoga nelahka naloga.

Ko bo razčlenil motivacijo slušateljev, bo lahko bolje organiziral vzgojnoizobraževalni proces, dvignil motivacijo na višjo raven in zmanjšal osip. ERNEST BLAŽIČ

Študij je delo

Delavska univerza v Slovenski Bistrici je v zadnjem času zelo razvila svojo dejavnost. Poleg srednjih šol — ekonomske, administrativne in tehniške, lahko v tej šoli za odrasle obiskujejo učenci tudi osemletko. V zadnjem času je bilo veliko zanimanja za različne tečaje, predvsem za tečaj strojeopisja, šivanja, krojenja in podobne. Ti tečaji sicer ne dajejo kvalifikacije, so pa brez dvoma koristni. Za strojeopisni tečaj se odloči veliko deklet zato, ker poskušajo najti po tej poti boljšo zaposlitev. Posebno zanimanje je letos v Slovenski Bistrici za tehniško šolo elektro smeri in za delovodsko šolo strojne smeri. Nekateri se pritožujejo, da je šolanje na delavskih univerzah predrago, kljub temu pa je res, da 4300 din, do največ 5000 dinarjev, kolikor je treba odšteti za eno leto šolanja, ni veliko. Tudi med delovnimi organizacijami v Slovenski Bistrici je veliko zanimanja za izobraževanje zaposlenih. Tako je večina vseh slušateljev, ki obiskuje srednje šole, študentov. V oddelku delovodske šole pa so študenti vsi, ker je pobudo za ta oddelek dala delovna organizacija Impol, ki potrebuje tudi največ takšnih kadrov.

Na delavski univerzi pravijo, da imajo precej težav. Največ jih je finančne narave, saj morajo, če hočejo, da si učenci res pridobijo ustrezno znanje, predvideti sto pedagoških ur, kolikor jih je namenjenih za en letnik, maršikdaj prekoračiti. Tu in tam se pojavijo tudi težave s predavatelji, čeprav jih imajo za vse predmete okrog 100, ki bolj ali manj redno sodelujejo. S splošnimi predmeti nimajo problemov, težje pa je včasih najti predavatelja za strokovne predmete.

Za osnovno šolo in srednje šole je izobraževanje organizirano tako, da slušatelji poslušajo predavanje iz enega predmeta, opravijo izpit in potem začnejo z drugim. Izkušnje so pokazale, da je takšen način zelo primeren, saj omogoča, da se učenci v snov poglobijo in utrdijo znanje.

Na področju družbenega izobraževanja so v zadnjem času v Slovenski Bistrici dosegli zelo lepe uspehe. Pred dvema letoma so po zgledu celjske delegatske šole, ki je bila prva te vrste v Sloveniji, takšno šolo organizirali tudi pri delavski univerzi v Slovenski Bistrici. Od leta 1973 vodi družbeno izobraževanje Stane Šega, ki je s sodelavci veliko storil za to, da bi družbeno izobraževanje zaživelo. Tako je lani končala delegatsko šolo v desetih oddelkih 183 delegatov.

Program delegatske šole ob-

sega 35 ur predavanj in pogovorov o delegatskem sistemu, o naši družbeni ureditvi, vključena pa so tudi predavanja o temeljih marksizma. Ob koncu šole delegati ne opravljajo nobenega preskusa znanja, saj to tudi ni namen te šole. Šola skuša usposobiti čimveč delavcev za uspešno delo v samoupravnih organih, delegacijah in drugod. Zato so v program vključili tudi nekatere povsem praktične napotke, kot so vodenje sestanka, priprava gradiva in podobno.

»Kadrovanje v delegatsko šolo poteka preko osnovnih organizacij sindikata,« je dejal Stane Šega, »žal pa ni dovolj zanimanja. Izjema pri tem je sindikalna organizacija v tovarni Impol, kjer bolj ali manj redno skrbijo, da pošiljajo delavce v našo delegatsko šolo. Mogoče je vzrok v tem, ker je šola dopoldne, med delovnim časom. Lahko bi jo poskusili organizirati tudi popoldne. Pojavlja pa se vprašanje, če bo lahko nekdo po osemurnem delu v tovarni pozorno sledil še predavanjem. Saj je tudi študij delo in to včasih zelo naporno. Ne verjamem, da bi bil uspeh večji, če bi bila šola v popoldanskem času.«

Z delegatsko šolo so zadovoljni tudi slušatelji. V posebni anketi, ki so jo izvedli ob koncu šolanja vsakega oddelka, jih je večina izjavila, da je dobila dovolj znanja, predvsem pa konkretnih napotkov za delo v samoupravnih organih svoje TOZD in krajevne skupnosti.

Poleg delegatske šole imajo pri delavski univerzi v Slovenski Bistrici še več drugih oblik družbenega izobraževanja. Do nedavnega so imeli tudi politično šolo, zdaj pa se vse bolj vpisujejo tudi v dopisno šolo. Prav tako redno pripravljajo seminarje za kandidate za sprejem v ZK in za nove člane ZK.

Tudi letos pripravljajo široko akcijo za delegatsko šolo. Delali bodo po novem programu, ki ga je izdelal koordinacijski odbor za družbeno izobraževanje pri RK SZDL. Ta odbor je pripravil tudi seminar za predavatelje, na katerem se bodo seznanili s predlaganim programom.

Tudi v prihodnje namerava delavska univerza v Slovenski Bistrici družbeno izobraževanje še popestriti. Razmišljajo, da bi pripravili posebne seminarje za člane delavskega sveta, za člane samoupravnega delavskega nadzora in drugih samoupravnih organov. Upajo, da bo zanimanje za takšne seminarje večje, saj so pred kratkim že brez uspeha razpisali sindikalno politično šolo. SREČKO TRGLEC

Dopisno k osnovni izobrazbi

Direktorico dopisnega osnovnega izobraževanja pri Dopisni delavski univerzi »UNIVERZUM« v Ljubljani prof. VIDO VARGA smo zaprosili, da nam pojasni, kako si je mogoče pridobiti osnovno izobrazbo z dopisovanjem in kakšna pereča vprašanja nastajajo pri njene delu. Izčrpno nam je osvetlila dopisno obliko vzgoje in izobraževanja, tako značilno v sodobnem svetu, ko ljudem primanjkuje časa za redno obiskovanje šole. Samo v Sloveniji sodeluje sedaj v dopisnih šolah in drugih vzgojnoizobraževalnih dejavnostih po takem načinu več kot 11.000 dopisnikov; od tega je v dopisni osnovni šoli 1491 kandidatov.

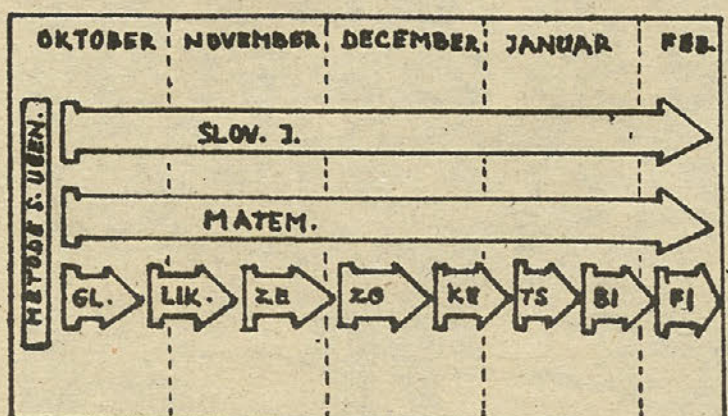
Prednosti dopisnega načina izobraževanja so v tem, da se delavci lahko izobražujejo, ne da bi zapuščali delo, četudi delajo v izmenah. Lahko se izobražujejo vsi, čeprav redno opravljajo tudi družbene in druge obveznosti. Poleg tega je tako izobraževanje dostopno ljudem, ki živijo v oddaljenih krajih, daleč od urbanih središč. Za mnoge invalide je to skorajda edina možnost izobraževanja. Dopisniki si lahko čas za učenje samostojno določijo, tako kot je zanje najbolj smotno in ugodno.

Odkar je bilo leta 1976 v Sloveniji reformirano osnovno izobraževanje odraslih, se naše dopisno izobraževanje odmiha od klasičnega dopisnega načina izobraževanja in išče nove poti; dopisno, seminarsko in konzultativno vzgojnoizobraževalno delo se prepleta in dobiva čedalje jasnejše oblike novega sodobnega načina izobraževanja, ki najbolj ustreza starostni sestavi vpisanih.

Če dopisno izobraževanje primerjamo z večernim, moramo reči, da se ti dve organizacijski obliki izobraževanja pomembno razlikujeta. Ista osnova so jima le predpisan učni načrt, predmetnik in vzgojni smotri. To pa ureja vsaka izmed njih po svoje. Ker se v večerno osnovno šolo vpiše največ mladostnikov in mlajših odraslih, v dopisno pa večina starejših (starostni razmak med 17 in 50 let) je razum-

ljivo, da so temu povsod prilagojene metode in oblike dela ter ustrezno andragoško vodenje. Dopisno-seminarski način izobraževanja je torej primernejši za zrele, samostojne odrasle ljudi, ki jim zadošča tedenska učiteljeva pomoč, nato pa pod andragoškim vodstvom samostojno rešujejo naloge ter se pripravljajo na seminarsko delo. Za mladostnike in manj samostojne odrasle pa je mnogo primernejše vsakodnevno ali večkrat tedensko delo pod neposrednim učiteljevim vodstvom v večernih oddelkih.

Naše vzgojnoizobraževalno delo je dopisno-seminarsko s tečajno razvrstitvijo predmetov, ki jih pazorno in v določenim namenom kombiniramo. Praksa je pokazala, da je zelo uspešna taka kombinacija (glej grafični prikaz):

Slovenski jezik in matematika se pojavljata na urniku od oktobra naprej. Kot tretji predmet se zvrstijo drug za drugim estetska vzgoja (glasbena in likovna vzgoja), zemljepis, zgodovina, kemija, temelji samoupravljanja, biologija in fizika.

Vida Varga

Zavedamo se, da je za vsakogar, ki se po več letih ponovno vključi v osnovno izobraževanje ob delu, pomembna motivacija in enakomerna obremenitev z domačim in seminarskim delom ter zaupanje v naše delo. Poleg slovenskega jezika in matematike je takoj na programu še glasbena vzgoja, ker se je pokazalo, da jih predmet (izhajamo iz poslušanja in analize glasbenih primerov) po vsebini čustveno zadovoljuje, zaradi manjšega obsega snovi pa utrujuje vero v lastne intelektualne sposobnosti in sposobnosti za načrtno izrabo prostega časa. Ker lahko slušatelji že po treh tednih ali enem mesecu opravljajo prvi izpit, postane predmet glasbena vzgoja prvi etapni cilj. S prvo povratno informacijo o uspešnosti damo zadoščenje in potrjujemo njihova pričakovanja. Najbolj oddaljena cilja sta slovenski jezik in matematika, vendar so jim uspešno opravljeni izpiti iz predmetov, ki se drug za drugim iztekajo, močna spodbuda za nadaljnje delo. S tako organizacijo dela preverjamo, kako smo jih z uvodnim predavanjem o metodah samostojnega učenja in pisanim gradivom usposobili za samostojno učenje, kako in koliko smo jih motivirali za delo, izobraževanje in ali deluje predvideni transfer učenja.

Uspeh v dopisni osnovni šoli se giblje med 84 in 90 %. Tako kot povsod se najde tudi tu nekaj špekulantov, ki pridejo na srečlove namesto k izpitu. Nekaj več negativnih ocen pa se nabere pri predmetu slovenski jezik, in sicer zaradi kandidatov, ki govorijo srbsko in hrvaško. Slovenskega jezika bi se radi naučili, vendar do prihoda na dopisno delavsko

univerzo niti ne govorijo niti ne berejo slovensko. Pravijo, da vsi slovenski predelavci govorijo z njimi srbsko ali hrvaško, bralnih navad ponavadi nimajo, stanujejo skupaj z rojaki. Večina razen izjem govori mešanico svoje materinske in popačenega ljubljanskega narečja. Delo z njimi je težko. Učitelji slovenskega jezika se pri dodatnih seminarskih urah še posebno trudita z njimi.

Zavod za statistiko SR Slovenije nam je pred štirimi leti sporočil, da je v Sloveniji še vedno 31,8 % prebivalcev z nedokončano osnovno šolo ali brez nje. Pričakovati je bilo, da bo vpis v osnovne šole za odrasle iz leta v leto manjši, odstotek Slovencev z dokončano osnovno šolo pa vedno večji. Toda zadnja leta je vpis v dopisno osnovno šolo vztrajno naraščal. Menim, da se delež tistih z nedokončano osnovno šolo v Sloveniji zmanjšal, ker nekvalificirana delovna sila iz drugih republik, posebej iz Bosne, vztrajno doteka, z njo pa tudi delo za andragoge.

Republiško izobrazbeno strukturo bi hitreje izboljševali, če bi delovne organizacije pokazale več razumevanja za svoje delavce in osnovno izobraževanje, ki je pogoj za boljše samoupravljanje v združenem delu. Z zdaj nam dopisniki pogosto pripovedujejo, da jim »v službi ne gajajo, ker se bojijo, da jim bo osnovno izobraževanje odradilo odneslo nekvalificirano delovno silo«. Bojazen je odveč. Nekvalificirani delavci je dovolj na vseh ravneh, le da imajo poleg osnovne še kako šolo!

Miselnost, da je dopisno osnovno izobraževanje potuha mladini, je zmotna. V šolo se praviloma lahko vpišejo le kandidati, ki so v delovnem razmerju in stari najmanj 17 let. Študij ob delu ni zabava, marveč naporna, povezan z mnogimi žrtvami in odpovedmi. Kdor ne verjame, naj poskusi!

Ne pretiravamo, če rečemo, da je osnovno izobraževanje odradilo poleg neugodnih pogojev razmer za šolanje popravljanje naših napak. Otroka smo z zastarelimi metodami premalo motivirali in navduševali za učenje. Izobraževanje in mu dali premalo možnosti za uveljavljanje. Andragogika je glede na to boljše, ker ni obremenjena s tradicijo.

Kultura

Njenih 75 let

Petinsedemdesetletnica Univerzitetne knjižnice v Mariboru — praznik, ki opozarja na pomen obstoja knjižnice v tem obdobju in hkrati na njeno mesto v knjižničarstvu. Jubilej, ki ga je vredno posebej počastiti. Slovenska zgodovina je doživela v teh 75 letih veliko odločilnih sprememb; knjižnica je s tem razvojem rasla, se izoblikovala in si prizadevala daljo in nebesno stran, kot je dejal na posvetovanju slovenskih bibliotekarjev v Mariboru ravnatelj Univerzitetne knjižnice prof. dr. Bruno Hartman. Delovati je začela kot knjižnica Zgodovinskega društva za slovensko štajersko, ki je bilo ustanovljeno 28. maja 1903 v Mariboru po zaslugi dr. Franca Kovačiča, profesorja mariborskega bogoslovja. Leta 1955 se je preimenovala v osrednjo knjižnico mariborskih visokošolskih zavodov, z ustanovitvijo univerze leta 1975 pa je postala osrednja univerzitetna knjižnica edina splošno znanstvena knjižnica v Mariboru.

V našem pogovoru z ravnateljem dr. Brunom Hartmanom smo želeli zvedeti predvsem to, kako si lahko pomagajo študenti z gradivom, ki jim je na voljo v tej knjižnici, koliko segajo po podatkih, ki jih ne najdejo v skriptah?

Dr. HARTMAN: Kar zadeva študijsko gradivo, ki ga ima na voljo Univerzitetna knjižnica v Mariboru za študente mariborskih visokošolskih delovnih organizacij, je treba povedati, da naše službe v knjižnici skrbno sledijo seznamom obveznega študijskega gradiva, ki ga zahtevajo visokošolski učitelji za študijske procese. Gradivo nabavljamo glede na finančne možnosti pa tudi glede na to, koliko je zanj zanimanja. Letos, ko se je začela prva stopnja preurejanja treh slovenskih visokošolskih samostojnih knjižnic — NUK, Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani in Univerzitetne v Mariboru — smo dobili nekoliko več denarja tudi za nakup knjig. Za študijsko gradivo skrbijo tudi knjižnice višjih in visokih šol, zato skušamo to skrb med seboj uskladi. Pred nedavnim so študentje v anketi povedali, da najdejo v Univerzitetni knjižnici veliko slovstva za študij.

— Zanimivo je, da imamo na Slovenskem več težav s študijskim gradivom v slovensčini je kar precej težav. Za številna področja najmodernejšega znanstvenega dela in raziskovanja je težko dobiti ustrezno literaturo v slovensčini. Če objavijo kako novo knjigo, na primer v Ameriki, jo naši znanstveniki odkrijejo in opišejo. Zato zamudo. Do prevoda in natisa takega dela pa je še posebno dolga pot...

— In koliko časa traja, da se tako znanstveno dognanje iz sveta drugih znanstvenikov pri nas uveljavlja?

Dr. HARTMAN: Proces informacij traja nekaj časa: znanstvenik mora najprej oceniti delo, nato ga lahko pojasnjuje kot znanstvenikom ali pa študentom. Zato mine od tedaj, ko poznanje vznikne, pa dolje, ko sprejeto kot informacija, kar je precej časa. Naši študentje ne morejo dovolj tujih jezikov, da bi lahko sprejemali tujo strokovno literaturo v izvorniku. To je pač problem malega naroda.

— Za to, da študenti ne znajo tujih jezikov, so najbrž krivi tudi naši učitelji? Kako je s tem vidom po svetu?

Dr. HARTMAN: V nemških knjižnicah najdemo večino literature v nemščini. Takoj ko se poišče kakšno zanimivo izdajo v francosčini, angleščini ali ruščini, jo prevedemo v nemščino. Zato je v nemških knjižnicah od-

Dr. Bruno Hartman

stotek tuje literature zelo majhen, pri nas pa je imamo precej. V naši Univerzitetni knjižnici imamo na primer pol nemške in pol angleške literature, študentje pa segajo veliko bolj po angleški. To je seveda razumljivo, saj mlajši rodovi nemščine skorajda ne obvladajo več.

— In kako je s skripti v vaši knjižnici?

Dr. HARTMAN: Skripta so temeljni pripomočki, nekakšni katekizmi, ki pa seveda ne morejo biti edino učno gradivo. Študent naj ne misli, da je dovolj, če prebere samo skripto. Skripta so lahko samo napotilo, prvi vpogled v neko gradivo, naprej pa se mora sam poglobljati v predmet s primernim študijem dodatne literature.

— Morda pa bi bilo vendarle dobro poskrbeti za učbenike, primerne tudi za višje in visoke šole?

Dr. HARTMAN: Seveda, a to ni problem knjižnice, temveč visokošolskih organizacij, problem na relaciji učitelj — študent.

— Ali zmogljivost Univerzitetne knjižnice ustreza zahtevam?

Dr. HARTMAN: Učitelji in študenti mariborske univerze obiskujejo našo knjižnico glede na svoje potrebe. Imamo razvid o tem, kakšno literaturo potrebujejo. Ob tem bi rad poudaril, da smo na začetku preurejanja, zato bo mogoče z denarjem, ki ga bomo dobili, zapolniti vrzeli tudi na tem področju. Sedanji prostori s 105 sedeži v čitalnici so premajhni, pa tudi tehnična opremljenost ne zadošča več današnjim potrebam.

Še bi lahko pripovedovali. Tudi o tem, da je v sedanjih stavbi premalo prostora za knjige in jih morajo zato shranjevati v Bentavskem gradu. Treba bi bilo poskati možnosti, da bi se preselili v udobnejše prostore, saj se je vpisalo letos v mariborsko Univerzitetno knjižnico okrog 6500 obiskovalcev. Toda danes ji ob jubileju zapojmo samo Gaudeamus igitur, njenemu ravnatelju pa želimo veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

MIROSLAV SLANA

Ifigenija — filmsko doživetje

Na Cocoyannisovo Ifigenijo je treba opozoriti ne le ljubitelje filma, ne le v antično književnost zagledane poredke občudovalce, temveč vse, ki so sprejemljivi za umetniško sporočilo, za film, ki je sicer gotovo najbolj upoštevan med različnimi umetnostmi. In še posebej: priložnost za šolski obisk na srednji stopnji.

M. Cocoyannis tudi za nas ni novo ime. Morda se bomo domislili njegove »Elektre«, pa Grka Zorbe, morebiti se je komu posrečilo videti Dekle v črnem. Cocoyannis, po rodu s Cipra, režiser mednarodnega slovesa, z mnogimi nagradami, za umetniške dosežke. Obžalujemo lahko, da nismo videli njegovega filma Trojanke, vprašujemo se, kaj je dosegel z Atilo 74, in še posebno, kaj počno distributerji, kako izbirajo, da ne zmorejo odbrati 56 dobrih filmov, kolikor je pač tednov v letu. Če smo se nehoti oddaljili od teme, ne bo odveč tale podatek: ko so začeli v časnikih objavljati, da predvajajo Ifigenijo so hkrati zapisali, da film ne bo dolgo časa na sporedu. Zgodilo se je drugače: ljudje so bili željni dobrega filma, ki pa verjetno ne bo dosegel marsikaterega kinematografa na Slovenskem.

Cocoyannis je zasnoval scenarij za Ifigenijo na osnovi Euripidove tragedije. Ne naključno. Cocoyannis je skeptični Euripid že prej spregovoril več kot mnogo bolj sloveči in idealizirajoči Sofokles. Čeprav spada preobleka antike in oživljanje homerskega sveta med sestavine filma, pa je Cocoyannisovi režiji tak poseg vedno pomenil doživljanje besedila in filmske realizacije kot sporočilo sodobnosti, kot nekaj kar presega čas. Kot poglobljeno, nenehno spremljajoče človeško sporočilo o ljudeh, razmerah in razmerjih do temeljnih eksistenčnih vprašanj, tistih splošnih v družbi in času, in osebnih nujnih v situacijah, ki se jim človek preprosto ne more izviti. Tako kot govori z občutkom za človeško stvarnost v premišljevanju o življenju, smislu, vrednotah in smrti, tako Cocoyannis čuti in toku življenjskih preizkušenj in pretresov živo filmsko izrazno možnost, da ob tem še s psihološko-proncljivostjo pretanjenost izbrusi like, jih poveže v notranjo dramo ljudi in usod, slabosti in pokončnosti, v prepletanju osebnega in splošnega.

Zgodba Ifigenije je zgolj zunanja lupina mnogo bolj zahtevne, večplastne tragedije: grška vojska na bregovih Aulide ne more odpluti nad Trojanke, ker tega brez zvetrje ne dopušča. Pod zgočim soncem postaja vojska nestrpna, nevarna za upor. Agamemnonu je prerokovano, da bo grško brodovje odplulo, ko bo žrtvoval svojo hčer Ifigenijo, njena žrtev bo zagotovila zmago nad Trojanci. Še preden Agamemnon zve, kdo naj bo žrtvovan, v nemoči čakanja in pred bojaznijo upora pristane. Ko zve, da je žrtvovana Ifigenija, najljubši mu otrok, se sprva upre in hoče razpustiti vojsko, saj ugrabljen, lahkoživa Helena, ni vredna ne žrtve ne vojne. A Agamemnon ni kos prehitvejočim dogodkom. Množica brezumno terja žrtev. Tudi Ahil želi obvarovati mladeno pred smrtjo, toda množica vztraja. Ko Ifigenija ne zmore

pregovoriti očeta da bi opustil svojo odločitev, kajti množica je verjame, da je v državnem interesu zmaga žrtev potrebna, občuti v Ahilu človeško bližino. Kljub temu spozna, da usodi ne more uiti. Iz otroške krhkosti obupana volja, da se dostojno žrtvuje in v tem zmaga nad drugimi.

Ne da bi iskali nadrobnosti, kaj je v Euripidovem delu režiser dodal npr. Odiseja in Kalhanta in kaj odvzel, pa je pomembno le to, kar je Cocoyannis umetniško dosegel. Že pri Euripidu demitizirani heroizem je našel tudi pri Cocoyannisu še odločnejšo obsodbo vojne kot zla. Zlo v človeku je prepričljivo prikazal brez mitološkega prenašanja, s treznostjo človeka, ki je spoznal vrline in slabosti vsega človeškega. Tu je v ospredju vprašanje mejnic med zasebnim in splošnim, državnim, posameznika, družine in skupnosti, navzkrižje tega je nelahko breme za vsakogar, še posebno za tiste, ki vodijo ljudstvo. Razraščanje tragike ob brezskrbni, nedolžni žrtvi zajame Ifigenijo in očeta, mater Klitaimnestro Ahila in sužnjo. Tudi Agamemnon — kot prezgodaj dozorela Ifigenija — je skeptik, ne zavoljo situacije, kot se je vsilila, pač pa iz življenjske izkušnje. Spoznal je ljudi, moral je spoznati sebe in svojo nemoč, pa posledice slavoheleja in želje po vodilnem položaju. Cocoyannis, ki je Ifigenijo poprej zrežiral za oder, v filmu prav nič ne dolguje gledališču: filmska govorica pretanjeno odraža tragedijo z zgočim krikom, brez patetike in z zanesljivo roko izkušenega filmskega umetnika. Mnogo je prispevala Irena Papas kot Klitaimnestra, pa trinajestletna Tatjana Papamoukou kot Ifigenija in seveda Kosta Kazakos in K. Karas, Ubrano filmsko glasbo je skomponiral Mikis Theodorakis. Lanskoletna nagrada za Ifigenijo je le emblem umetniške doseženosti.

IGOR GEDRIH

Misli Leva N. Tolstoja

Ljudje, ki ljubijo z lepoto ljubeznijo, se kaj malo zmenijo za vzajemnost.

Človeška sreča je v življenju. Življenje je v delu.

Narodi, ki so srečni, nimajo zgodovine.

... čas je, da prenehamo čakati na nepričakovane darove življenja, sami moramo ustvarjati življenje.

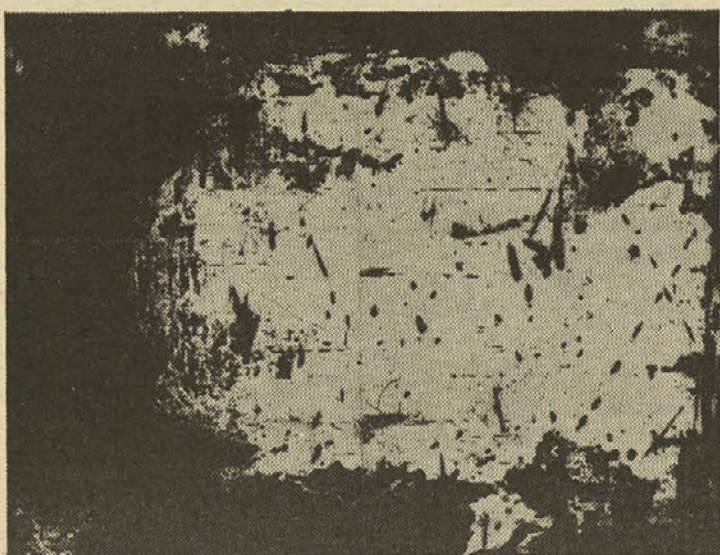
Prenehaj govoriti tedaj, ko zapaziš, da se sam vznemirjaš ali pa tišči, s katerim govoriš. Neizrečena beseda — je zlato.

Ne verjami besedam, ne svojim ne tujim; verjami samo delom, svojim in tujim.

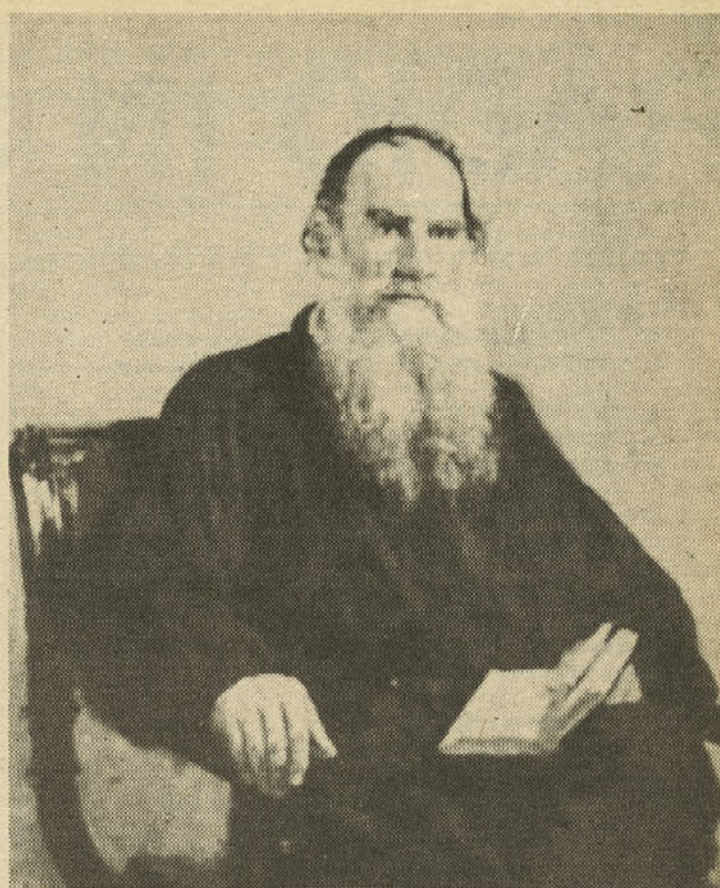
Velika umetniška dela so samo zato velika, ker so dostopna in razumljiva vsem.

Znanje je orodje, in ne cilj.

Vzrok mnogih nesreč je na dnu vinskega kozarca.

»SEKIRA IN CINK«, jedkanica v razstave mladega grafika in pedagoga BOJANA KOVAČIČA v galeriji Labirint. Pri vseh eksponatih razstave so avtorju vzbudile pozornost oblike, ki so avtomatično nastale ob jedkanju plošč matric na njihovi hrbtni strani. Dodal jim je nekaj vrezov s sekiro, vtrli barvo in odtisnil. Dobljene optične senzacije nepredstavnih oblik nudijo gledalčevi fantaziji neomejene možnosti predstavnih asociacij. — Razstava pomeni svež in domiselni eksperiment, ki opozarja na prvinsko izraznost grafične materije.

Ilija Jefimovič Repin: Lev N. Tolstoj, olje

150-letnica Leva N. Tolstoja

»Ko pišeš z glavo, se besede ubogljivo in skladno zlagajo na papir; ko pišeš s srcem — se misli v glavi nabere toliko, v domišljiji obudi toliko podob in v srcu toliko spominov, da so izrazi netočni, pomanjkljivi, okorni in grobi.« Tako je izkustvo pisatelja iz Jasne Poljane, ki je s svojim obsežnim delom hotel, da bi bilo umetniško sporočilo vsakomur jasno in razumljivo.

Od rojstva Leva Nikolajeviča Tolstoja nas loči 150 let; jubilej je mednarodne narave, pod okriljem UNESCO. Vprašujemo se, kaj nam govori Tolstoj o obsežno delo danes? Vemo, kolikšen odmev so imela. Tolstojeva dela v njegovem času in po pisateljevi smrti, vemo za miselno raznolikost njegovih razglabljanj, za ozko povezanost s tedanjim časom in razmerami, in ne nazadnje, kaj je bilo v njegovem krčevitem naporu, da bi odkrival resnico, upornega, spreminjajočega v osebnem in družbenem življenju. Veliko je takih in podobnih vprašanj, ki so toliko zahtevna, da bi bilo o njih treba spregovoriti v več posebnih esejističnoštudijskih zapisih. Morda bo kdo dejal, da del Tolstojeve miselnosti ni sprejemljiv v današnjem času (npr. »Kreutzerjeva sonata«), kar je seveda res, drugi pa bo trdil, da je L. Tolstoj izhajal iz posebnih družbenih razmer svojega časa, tj. zamirajočega carizma predrevolucijske dobe. In tudi to je res. Vemo pa, da so Tolstojeva poglobljena dela mnogo več kot zgolj časovno »dotrajana« umetnina; kakor je Cervantesov Don Kihot biser umetniškega sporočila, ki presega čas, tako so Vstajenje, Ana Karenina, Vojna in mir nekaj, kar ostaja in govori tudi danes. Poenostavljeno bi to lahko povedali takole: časovne in prostorske konstante govorijo o nekem času; človeške stiske, pretresi, nujna soočanja z medčloveškimi odnosi, krizami in še zlasti pisateljeva etična zavzetost pa je tisto, česar človeštvo ni kdo ve kako spremenilo. Kljub temu da se je zelo veliko spremenilo v socialnodružbenem pogledu, je etična praznina v svetu še vedno eden izmed značilnosti spreminjajočega se sveta. Mislec iz Jasne Poljane, neutrudljivi iskalec resnice in vsega, kar je človeško pristnega, je v svojih zrelih delih izrazil tisto nesentimentalno hu-

manistično vrednoto, nujno povezano z etičnim soodnosom, ki bi morala biti stalnica medčloveških odnosov. Usode Bezuhova, Karenine, Hadži Murata in še veliko drugih oseb iz Tolstojevega leposlovja bi našli tudi danes, na poteh naših življenjskih preizkušenj, seveda na drugačni ravni.

Ne bo odveč, če povemo, da smo bili Slovenci med prvimi, ki so začeli prevajati dela Leva Nikolajeviča Tolstoja. Verjemo je od vseh ruskih književnikov prav Tolstoj doživel pri nas največjo popularnost — pa tudi največ prevodov in natisov.

Državna založba Slovenije je ob prvi seriji Izbranega dela Leva Nikolajeviča Tolstoja — celota bo izšla v dvanajstih knjigah — predstavila zasnovo izdaje. Glavni urednik dr. Bratko Kreft je orisal tisto, kar spada v glavnino L. Tolstojevega dela za slovenske bralce in pomeni hkrati prvi tako obsežen natis L. Tolstoja na jugoslovanskem knjižnem trgu. Izšlo bo poprečno 3000 izvodov, Ana Karenina bo izšla v 4000 izvodih poleg že znanih prevodov bomo dobili več doslej še nenatisnjenih prevodov. Že razprodani romani Ana Karenina, Vstajenje ter Vojna in mir dokazujejo, da je treba tudi ta dela vključiti v izbor Tolstojeve ustvarjalnosti. Zvrstle se bodo še druge knjige: od Kavkaških povesti, Detinstva, otroštva, mladosti do Gospodarja in hlapca in drugih povesti, Rodbinske sreče — Kreutzerjeve sonate, Polikuške in drugih povesti, knjižno novih dram Moč teme, Plodovi izobrazbe, Živi mrtvec, Luč v temi in Ona je vsega kriva. Za konec je pripravil urednik spise o književnosti in umetnosti, študije o L. Tolstoju; pri tem se je dr. B. Kreft ravnal po novjših kritičnih virih, vse od Lenina, Lukacza, Mehringa idr. Nekateri prevodi že prej prevedenega dela L. Tolstoja bodo nanovo poslovenjeni. Dr. B. Kreft je tudi dejal, da je lahko spremeniti družbene in političnoekonomske odnose v svetu, da pa terja revolucionarna doslednost preobrazbe sveta tudi temeljite spremembe v človekovi zavesti, z etično odgovornostjo. Te vrline pa je mogoče tudi danes aktualno odkrivati pri Levu Nikolajeviču Tolstoju.

IGOR GEDRIH

Nove strokovne knjige

Dr. Mihajlo Ogrizović: Prosvjeta u narodnoj revoluciji. Zagreb, Školske novine, Braće Kavurića 40.
Milan Jurina: Obrazovna djelatnost u organizacijama udruženog rada. Zagreb, Školska knjiga, Masarykova 28.
Vladislav Panić: Razvojnodinamička psihologija i psihologija učenja. Beograd, Naučna knjiga, Uzun Mirkova 5.
Gordana Janežić-Dragoljub Radonić: Kako odabrati pravi poziv. Beograd, Beogradski grafički zavod, Bulevar vojvode Mišića 17

RADIO IN ŠOLA

NIŽJA STOPNJA

27. okt.: Dve besedi (izbor lirike ob dnevu mrtvih)
3. nov.: Kako so živeli otroci v Andersenovem času

SREDNJA STOPNJA

24., 25. okt.: Zgodovina gradu Turjak
31. okt.: Spomenik svobode

VIŠJA STOPNJA

24., 26. okt.: Konkordatno šolstvo v Sloveniji od 1805 do 1869
31. 2. nov.: Vojvodina

NENAVADNI POGOVORI

2. nov.: Družina v današnji družbi

ZA SREDNJE ŠOLE:

23. okt.: J. Javoršek »Veselite se življenja«
30. okt.: D. Smole »Antigona«
25., 26. okt.: Samoupravne interesne skupnosti
2. okt.: Samoupravne interesne skupnosti

rešitev ni združljiva z načeli naše družbene ureditve in sistemom socialističnega samoupravljanja.

Delovanje in razvijanje družbenih dejavnosti na svobodno-tržnih zakonitostih ni sprejemljivo za našo družbeno ureditev, ker gre za dejavnosti posebnega družbenega pomena, v katerih se, kot pravi ustava SFRJ v III. točki temeljnih načel, zadovoljujejo osebne in skupne družbene potrebe. Gre za tiste osebne in skupne družbene potrebe, katerih zadovoljevanje je treba zagotoviti vsem delovnim ljudem in občanom; pri tem ima pomembno vlogo tudi načelo vzajemnosti in solidarnosti. V teh dejavnostih ne bi bilo sprejemljivo, če bi bili uporabniki storitev samo tisti, ki bi storitve lahko plačali, in če bi se te dejavnosti organizirale z osebnim in ne z združenim delom.

Prednost državnega uravnavanja družbenih dejavnosti je, da lahko državni organi zagotovijo enotno organiziranje, delovanje, razvoj in financiranje družbenih dejavnosti. Slaba stran takšne ureditve pa je, da so delavci v družbenih dejavnostih skoraj brez sleherne možnosti odločanja o pogojih in dosežkih svojega dela, da se družbene dejavnosti birokratizirajo, družbeni denar se uporablja negospodarno, družbene dejavnosti niso povezane z gospodarsko proizvodnjo, in druge slabosti, značilne za etatistično-administrativno upravljanje z družbenimi zadevami.

Prvo poveljno ustavno obdobje v novi Jugoslaviji je bilo tudi obdobje administrativnega upravljanja družbenih dejavnosti; to pomeni, da so državni organi odločali o vseh pomembnejših vprašanih delovanja družbenih dejavnosti od zbiranja denarja za te

dejavnosti, razporejanja tega denarja, sistematizacije delovnih mest itd. Delavci v teh dejavnostih so bili v položaju državnih uslužbencev, družbene dejavnosti pa so v mnogočem delovale in se razvijale po zakonitostih državne uprave.

Prvi korak v smeri deetatizacije upravljanja družbenih dejavnosti je bil storjen z ustavnim zakonom o temeljnih družbenopolitičnih ureditvah FLRJ in zveznih organih oblasti iz leta 1953, ki je odprl pot razvoju samoupravljanja na področju prosvete, kulture in socialnih služb, republiški ustavni zakon pa prišteva sem še znanost in zdravstvo. S tem, tako imenovanim »družbenim upravljanjem« navedenih dejavnosti se je odprl proces širjenja samoupravljanja »prek tovarniških zidov«. Delavci v teh dejavnostih dobijo temeljne samoupravne pravice, družbeni vpliv na delovanje družbenih dejavnosti pa se zagotavlja med drugim s sodelovanjem predstavnikov družbe v samoupravnih organih zdravstvenih, šolskih, znanstvenih in drugih zavodov.

Naslednji korak so določila ustave SFRJ iz leta 1963, ki odpravi razlikovanje med delavskim samoupravljanjem v gospodarskih podjetjih in družbenim upravljanjem zavodov ter vzpostavi samoupravno delovno organizacijo kot enotno organizacijsko obliko gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Pri upravljanju delovnih organizacij pa tudi vnaprej sodelujejo v zadevah posebnega družbenega pomena zainteresirani občani in predstavniki zainteresiranih organizacij in družbene skupnosti.

Slabost uresničevanja novih razmerij po uvedbi samoupravljanja v družbene dejavnosti je bila predvsem v tem, da prejšnja državna intervencija ni bila nadomeščena z učinkovitim vplivanjem družbene skupnosti na delovanje in razvoj družbenih dejavnosti, zlasti pa nišo bila uspešno vzpostavljena ustrezna razmerja med gospodarsko proi-

zvodnjo in družbenimi dejavnostmi. Za prakso delovanja družbenih dejavnosti so bile vse bolj značilne tako imenovane »cehovske« težnje, izražene v trditvi: o delovanju in razvoju družbenih dejavnosti naj odločajo samostojno v njih zaposleni delavci, v njihovo »samouprav-

ljanje« naj se družba ne vmešava. Podobne slabosti pri zagotavljanju družbenega vpliva so bile značilne tudi za delovanje družbenih skladov ali njihovih upravnih odborov, ki so upravljali z družbenimi sredstvi, prisenenimi na te sklade iz proračuna.

Po prostranstvih Vojvodine

V ciklus geografskih oddaj v radijski šoli za višjo stopnjo smo uvrstili oddajo o Vojvodini, ki je bila nagajana na letošnjem tekmovalnem izboru oddaj izobraževalnih oddaj vseh jugoslovanskih radijskih postaj na Ohridu.

V oddaji govorijo o svoji ravnini pesniki in pisatelji, ki nam s pesniško besedo pričarajo lepoto in prostranstva Vojvodine, ter njeno jezikovno barvitost.

Široka ravnina moja, čudovito prostranstvo moje, sanjava in odprta, mehka kot dlan, brez lepote gorskih vrhov in strmin... Vojvodina. O Vojvodina, odeta v snežno poročno obleko, črnooka nevesta. O, Vojvodina, zeleno telo brez prsi, solza pred snežnimi vekami, globina globin, ravnina v prgišču Donave in Tise... O, Vojvodina, moja dežela petih jezikov, domovina moja, ljubim te.

Pesnik Miroslav Antić je svoj rojstni kraj tako predstavil:

»Vzemite svinčnik in košček papirja. Nato posredno čez ta košček papirja potegnite črto. Popolnoma ravno. Dobili boste Vojvodino ali pa boste dobili morje. Zato, kadar govorim o Vojvodini, kakor da govorim o morju ali kakor da govorim o nebu. Zato, ker je to nekaj širokega, kar je popolnoma ravno, kjer

izstopa vsaka pokončna črta, pognjena po tej ravnini, in se v pet kilometrov — pideset kilometrov daleč. Jaz ljubim Vojvodino zato, ker sem tu pokončno Vojvodina je seveda tudi rojstni kraj. In vsak rojstni kraj pa naj bo na zunaj še tako raven, je navznotraj strahotno razbukan. Ko sem pisal svoje stihle Vojvodini, ko sem razmišljal njej ali kadar sem se kjerkoli v svetu spomnil nanjo, tedaj mi ni bila tako ravna, kakršno bi risali vi, ali kakršna je na zemlji vidu. Vidim jo kot nekaj, kar odznotraj silno gorato, z mnogimi griči; tam notri je mnogo gora in ponekod, le tu in tam, se gore vzpenjajo kvišku. V moji svoji pesmi sem rekel, da so naši grobovi. Najvišje gore so nas.

Tisto pa, kar imenujemo ljubzen do rajnega kraja, to so vidne lepote. Ne vem, kdo mi je rekel, da je to dolgočasno ravnina.

Vojvodina je torej zemlja in nebo. Med to zemljo in nebom stojijo ljudje. Oni so edini pokončne črte. Vse, kar je v Vojvodini pokončnega, je le človek — in nič drugega. Lepoto Vojvodine in njene geografske značilnosti opisujejo še Ferenc Fehér, Madžar, rojen v Vojvodini, Slavak Pavel Mučaj, ki živi v Beogradu, Petar Petrović, Slavko Almatović in Džura Paphrahaji, predstavniki Romunov in Rusinov v Vojvodini.

Oddajo je napisala Marija Matijević, prevedel pa Ludvik Kovač.

Samoupravne interesne skupnosti

V ciklu AKTUALNI PROBLEMI MARKSIZMA bomo v štirih oddajah predstavili dejavnost samoupravnih interesnih skupnosti. Pri tem bomo namenili posebno pozornost družbeno-ekonomskim vidikom in samoupravnim zdravstvenim skupnostim. V prvi oddaji, iz katere objavljamo odlomek, bo Ciril Ribič govoril o bistvenih značilnostih samoupravnih interesnih skupnosti, v naslednji oddaji pa bo obravnaval delovanje delegatskega sistema v samoupravnih interesnih skupnostih.

Vzgoja in izobraževanje, znanost, kultura, zdravstvo in druge podobne dejavnosti so posebnega pomena za delovanje in razvoj vsake družbe. V sodobnih

političnih sistemih ima na financiranje, delovanje in razvoj teh dejavnosti (družbenih ali javnih služb) največji vpliv država; delavci v teh dejavnostih imajo praviloma položaj državnih uslužbencev, te dejavnosti se financirajo proračunsko, državni organi odločajo o vseh bistvenih vprašanih njihovega delovanja in razvoja itd. Na drugi strani se te dejavnosti v političnih sistemih kapitalistične lastnine pogosto še vedno organizirajo tudi na privatno-podjetniški način, kar pomeni, da tako imenovane »privatne« bolnišnice, šole in druge ustanove delujejo podobno kot kapitalistično gospodarsko podjetje, tj. po zakonitostih ponudbe in povpraševanja na tržnišču. Seveda nobena od teh

ARMADA SMO VSI

Obrambni dan je pomemben dogodek v življenju in delu šol

Krepitev obrambnih sposobnosti

Nedavna volilna konferenca Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije, na kateri so pregledali in ocenili delo v zadnjem štiriletnem mandatnem obdobju, sprejeli smernice za nadaljnje delo in izvolili novo vodstvo republiške konference Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije, je med drugim opozorila tudi na nekatere oblike dela, v katerih so se rezervni vojaški starešine še posebno izkazali. Med te oblike dela spadajo prav gotovo obrambni dnevi v šolah, mladinske delovne akcije, akcije v krajevnih skupnostih itd. Obrambni krožki pa so postali dejavnost, ki je že lepo zaživela v srednjih in osnovnih šolah.

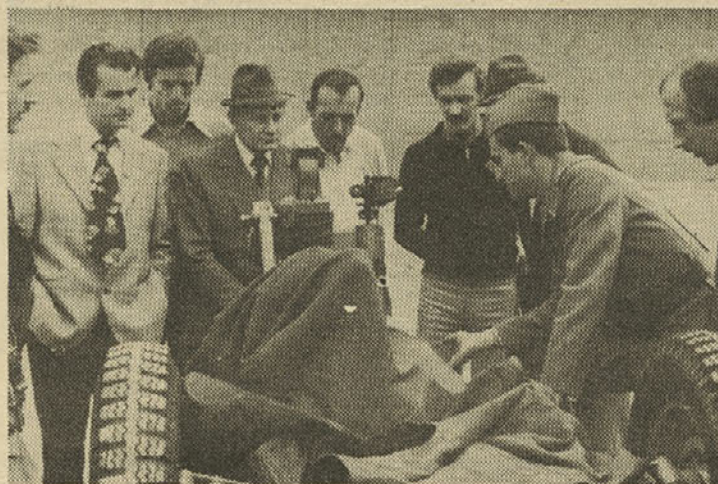
šol, je odsev kultiviranja obrambne vzgoje ter zapolnjuje marsikatero vrzel v obrambni vzgoji. Seveda pa so organizirani aktivni rezervni vojaški starešini v šolah marsikje pogoj za uspešno udeležbo na tem področju in v obrambni vzgoji.

Vedno več obrambnih dni

Še pred dvema letoma je bilo v SR Sloveniji organiziranih in izvedenih 151 obrambnih dni, na katerih je sodelovalo, kljub pomankljivemu razvidu več kot 53.000 mladih in le nekaj manj kot 2000 rezervnih vojaških starešin. Že lani je bilo v Sloveniji organiziranih približno 370

Tudi mlada dekleta se morajo kaj kmalu seznaniti z vsemi lastnostmi puške M-48, če se hočejo, naučiti ravnanja z naslednico — polavtomatsko puško, s katero so oborožene skoraj vse naše osnovne vojaške enote, enote teritorialne obrambe, civilne zaščite...

Rezervni vojaški starešine morajo nenehno dopolnjevati svoje pridobljeno znanje o vojaških veščinah, če ga želijo z uspehom prenašati na mlade

dink ter le nekaj manj kot 4000 rezervnih vojaških starešin.

Obrambni krožki — jedra

V Sloveniji smo začeli šele lani množično organizirati obrambne krožke v osnovnih in srednjih šolah. Zavedamo se namreč, da nam bodo obrambni krožki kot jedra, v katerih so zbrani učenci, ki se posebej zanimajo za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, veliko pomagali v mnogoterih dejavnostih, ki jih izvajamo v šolah na tem področju.

Podatki o organiziranju obrambnih krožkov, ki pa še niso popolni, kažejo, da so v večini šol taki krožki že ustanovljeni, da so že začeli delati in da imajo marsikje težave z načrtovanjem dela ter zagotavljanjem osnovnih možnosti za razmah te dejavnosti.

Izkušnje pa kažejo, da bo s še bolj zavzetim delom aktivov in posameznih rezervnih vojaških starešin mogoče premostiti začetne težave. Rezervni vojaški starešine bi lahko veliko pomagali v šolah, predvsem kot mentorji. Zavzetost in zagnanost, predvsem pa idejna usmerjenost krožkov in pa razmere, v katerih šole živijo in delajo, kažejo, da bo mogoče doseči še lepe uspehe.

Uspešne mladinske delovne akcije

Več podobnih oblik dela in obrambne vzgoje mladih bi bilo treba organizirati tudi na drugih področjih dela, predvsem z mladino, ki je že zaposlena.

Izkušnje so pokazale, da smo na mladinskih delovnih akcijah tako možnost povsem razvili in dosegli uspehe, s katerimi se lahko pohvalimo. Samo v zadnjih dveh letih so organizacije

Zveze rezervnih vojaških starešin organizirale v sodelovanju s štatom akcije, krajanji in brigadirji kar 113 obrambnih dni, ki jih je udeležilo kar 18.000 mladikov in brigadirjev ter 3700 rezervnih vojaških starešin.

Za krepitev obrambnih sposobnosti
V zadnjih treh ali štirih letih sta bili na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite poudarjeni predvsem nalogi, in sicer: podružblji ljudske obrambe in družbene samozaščite in udeležba mladine v obrambni vzgoji.

Lahko rečemo, da smo pri družbljanju ljudske obrambe in družbene samozaščite že vedno dosegli in si pridobili dragoceno izkušnje za nadaljnje delo bomo s pridom uporabljali stih šolskih okoljih, kjer je vrstno delo že zaživelo, še bolj tam, kjer se šele pripravljajo organizirano delo mladih krepitvi obrambnih sposobnosti naše domovine.

TONE URBAS

Obrambni dan predstavlja pomemben dogodek v življenju obrambnih dni, ki se jih je udeležilo 150.000 mladincev in mla-

Otrok ni kriv, če je drugačen

Slovenija je v skrbi za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, za njihovo zdravo nego, varstvo, vzgojo in rehabilitacijo posebno v zadnjih letih zelo napredovala.

Strokovnjaki ugotavljajo, da je treba za te otroke poskrbeti že v njihovih ranih letih, zato se je skrb družbe usmerila že k predšolskemu otroku, dojenčku in tudi še nerojenemu otroku. Velikega pomena so preventivna prizadevanja porodničarjev in pediatrov: preprečiti rojstvo otroka, za katerega predvidevajo, da se bo rodil z okvarami. Vsi pa si želimo, da bi se rodili zdravi otroci. Posebno pomembno je najzgodnejše odkrivanje otrok, ki so se rodili z motnjami v razvoju. Kajti le otroku, za katerega vemo od rojstva ali še prej, da je morda okvarjen, lahko najučinkoviteje pomagamo. Mnoge motnje v otrokovem telesnem in duševnem razvoju je mogoče odpraviti ali vsaj ublažiti le z naravnim delom v prvih življenjskih letih. Da bi odkrili in evidentirali vsakega otroka, za katerega predvidevamo, da bo imel v razvoju takšne ali drugačne motnje (ki so najpogostejše posledica genetskih neskladij med starši, predporodnih in porodnih okvar) ima Klinični center v Ljubljani republiški seznam tako imenovanih rizičnih otrok. Uvedeni so bili tudi obvezni zdravstveni pregledi triletnih otrok. Statistike pa so pokazale, da je bilo pregledanih le 64 % otrok te starosti. V Sloveniji se rodi na 1000 živorojenih otrok približno 305 prizadetih, vsak prizadeti otrok pa je za starše in okolico velika bolečina. Zato naj bi bil prav tak otrok deležen še posebne družbene pomoči.

Polovica prizadetih otrok se rodi z zelo težkimi okvarami. Od teh jih tretjina umre v prvem letu, za tiste težko prizadete otroke, ki ne bodo nikoli sposobni skrbeti sami zase, pa je najboljše, da jih za vse življenje namestijo v ustrezen zavod, saj sta tako družini omogočena normalno življenje in delo. Približno polovica vseh prizadetih otrok se rodi z lažjimi okvarami. S pravočasno in vsestransko obravnavo lahko preprečimo, da bi se prizadetost stopnjevala, zvi-

Pedagoške misli

Igra pomeni otroku poseben svet, ki je drugačen kot svet odraslega. Samo enkrat je otrok srečen, če ima nepomembne gumbke, prozorne papirčke in pisane vrvice. Tudi s temi, za nas odrasle nepomembnimi predmeti se igra, pomenijo mu nekaj življenjsko važnega in nujnega. (Slavica Pogačnik-Toličič)

Ce le moramo, dajmo otroku dovolj priložnosti, da se bo igral, ukvarjal s konjički, šel v družbo vrstnikov in sam ustvarjal. Naj se ukvarja s športom, naj hodi v krožke, naj se igra po mili volji. (Kajja Boh)

Učitelj naj bo v razredu kot tovariš, čeprav ima vodilno vlogo, in naj omogoča učencem lastno duševno življenje. (J. H. Whang)

Posameznik naj se vzgoji za moralno življenje, ki je usmerjeno v veliko skupnost, obenem pa ohrani neokrnjeno individualnost. (Friedrich Schleiermacher)

Vzpostavitev enotne šole je mogoča le tedaj, če bodo odpravljene razlike med posameznimi skupinami v družbi. (Karl Dunkmann)

Šola lahko zadosti potrebe po varnosti in napredku le tedaj, če zmora zagotoviti prehodne možnosti šolanja do najvišje stopnje. (Helmut Schelsky)

Otrok naj se ne vzgaja prezgodaj akademsko: bolje v hlevu, na vrtu, v stanovanju, kakor brezumno z objokanimi očmi pri knjigi. (J. H. Pestalozzi)

Mentorstva pri delu med mladimi že zdavnaj ne pojmujejo več kot izraz potrebe po »vodenju za roko«, temveč kot nevsiljeno pomoč mladim pri oblikovanju njihove ustvarjalne in vsestranske osebnosti in iskanju samostojne življenjske poti. (Emil Rojc)

šamo in zboljšamo pa otrokove življenjske funkcije in sposobnosti. Tem otrokom priskrbimo nego, varstvo, vzgojo in rehabilitacijo v ustreznih ustanovah, vendar po možnosti tako, da otrok ostane v svoji družini, saj mu tako omogočimo zdrav čustveni razvoj. Družini s takim otrokom je treba posvetiti še posebno skrb: ima pravico do podaljšane porodniškega dopusta, dobi povečan otroški dodatek, ustanova, v kateri je tak otrok, pa dodaten denar za plačevanje storitev. V vzgojnovarstvenih organizacijah na Slovenskem je že 210 otrok z lažjimi motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Najlažje prizadeti otroci se vključujejo v oddelke med druge otroke, 41 otrok, ki jih ni moč vključiti med druge, pa je oskrbovanih v posebnih oddelkih za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Take oddelke imamo v Ljubljani, Mariboru, Kranju in Idriji. V oddelku za otroke z motnjami v razvoju je do sedem otrok, odvisno od stopnje prizadetosti posameznikov.

Otroka obravnavajo po programu, ki je izdelan za vsakega posebej. Motnje v razvoju teh otrok so različne, zato obravnava vsakega team delavec: specialni

pedagog, fizioterapevt, logoped, delovni terapevt, višja medicinska sestra, otroška negovalka, občasno pa sodelujejo še drugi strokovnjaki. Oprema in takem oddelku je prilagojena potrebam otrok (prilagojene mize in stoli, blazine in valji, improvizirane stopnice z ograjo, zelo velika žoga ipd.). Team skrbi tudi za sodelovanje s starši teh otrok, saj so potrebni dodatnega izobraževanja, da lahko tudi sami vsestransko vplivajo na otrokov razvoj, potrebni so tolažbe in poguma, vedeti pa morajo tudi to, do kakšne stopnje v razvoju bo otrok lahko napredoval.

Družba si prizadeva doseči, da bi bili ti otroci obravnavani čim bolj strokovno in jih vključiti v vsakdanje okolje. Visoko raven družbene zavesti bomo dokazali le tedaj, če bodo otroci in njihovi starši iz drugih oddelkov v vzgojnovarstveni organizaciji sprejemali prizadete medse z zavestjo, da smo sicer ljudje različnega zdravja in sposobnosti, vendar pa se moramo kljub tej različnosti med seboj spoštovati in skrbeti drug za drugega. Le tak odnos zagotavlja prizadetim otrokom in njihovim staršem enakopraven položaj v družbi.

ZMAGA GLOGOVAC

Usmerjeno izobraževanje otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem in telesnem razvoju

Objavljamo temeljne misli, ugotovitve in sklepe s posveta o usmerjenem izobraževanju absolventov osnovnih šol zavodov za usposabljanje v Sloveniji, ki je bilo letošnje poletje v Dobrni. Udeležili so se ga predstavniki republiških vzgojnovarstvenih ustanov in predstavniki družbenopolitičnega življenja naše republike.

Udeleženci posveta so ugotovili, da je bilo doslej za otroke in mladostnike z motnjami v telesnem in duševnem razvoju organizirano poklicno usposabljanje v skladu z zakonom o srednjem šolstvu; programe usposabljanja je bilo mogoče prilagajati in časovno podaljševati glede na vrsto in stopnjo prizadetosti, če je bilo to potrebno za usposobitev mladostnika. Za lažje duševno prizadete absolvente osnovnih šol s prilagojenim programom pa ni bilo ustrezno poskrbljeno: le-ti so se morali brez poprejšnje poklicne šole vključiti v proizvodnjo; tisti pa, ki po končani osnovni šoli še niso dopolnili petnajst let (ali pa so bili preslabotni), so morali ostati doma brez zaposlitve in brez ustreznega usposabljanja.

Na temelju referatov in ugotovitev z razprave na posvetu so udeleženci izoblikovali nekatera stališča in sklepe, ki jih na kratko povzemamo: Otrokom in mladostnikom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je treba omogočiti, da se vključijo v enovit sistem usmerjenega izobraževanja. Vse oblike poklicnega usposabljanja pri usmerjenem izobraževanju morajo biti dostopne vsakemu absolventu osnovnih šol pri zavodih za usposabljanje, hkrati pa je treba upoštevati njegove telesne in duševne sposobnosti in posebnosti.

Da bo že začetna usmeritev v poklic ustrezala drugim absolventovim sposobnostim, morajo sodelovati pri usmerjanju in poklicnem usposabljanju vsakega absolventa osnovne ustrezne strokovne službe pri zavodu za usposabljanje.

Glede na motnje (telesno prizadeti: s slušnimi in govornimi motnjami, slepi, slabovidni in invalidni ter osebnostno in vedenjsko moteni, ki niso duševno prizadeti) je treba zagotoviti najbolj ustrezen in najuspešnejši način poklicnega usposabljanja. Za vse absolvente, ki se bodo vključili v

redno obliko usmerjenega izobraževanja, je treba poskrbeti potrebno strokovno pomoč. Dati jim je treba take možnosti, da bo usmerjeno izobraževanje pri otrocih z motnjami že od vsega začetka uspešno. Tako, da bo ustrezalo njihovim sposobnostim in posebnostim, da se bodo usposobili za opravljanje poklicev ozkih profilov, ki jih potrebuje združeno delo. Tem absolventom je treba zagotoviti dveletno usmerjeno izobraževanje, s poudarkom na praktičnem delu.

Usmerjeno izobraževanje absolventov osnovnih šol treba pripraviti glede na vrsto in stopnjo prizadetosti, in glede na krajevne potrebe: — v organizacijah združenega dela, v centrih za usmerjeno izobraževanje in v organizacijah za usposabljanje. Splošno določimo usmerjeno izobraževanje oziroma prvo stopnjo usposabljanja je treba sistemsko urediti za vse vrste prizadetih mladostnikov, programe usposabljanja pa treba pripraviti tako, da bo mogoče njihovo vsebino na vseh stopnjah in za vse vrste prizadetosti toliko časa podaljševati vse dokler prizadeti učenec ne bo usposobljen za opravljanje poklica.

Inteligenčni količnik — IQ na prepihu

Nekateri naši poklicni strokovnjaki so končno le začeli kritično ocenjevati vsemožni inteligenčni količnik, ki je imel (in deloma še ima) nekaj desetletij pri nas zveličavno moč pri določanju umskih sposobnosti in zmogljivosti naše mladine. Enkrat in za vselej je prilepil pečat stopnje inteligence, s tem pa tudi že nakazal (vsaj do določene mere) mladostnikovo življenjsko pot. Prispevki v sobotnih prilogah dnevnika Delo (12. in 18. avgusta ter 2. septembra letos) pod naslovom Slovo od IQ so prišli pozno, razveseljivo pa je, da so sploh prišli.

Ne nameravam razpravljati o znanstveni utemeljenosti ali neutemeljenosti te ali one skale testov in z njo povezanega IQ, ne morem pa mimo neupravičenih in dostikrat usodnih posledic, ki jih ima lahko ta metoda na področju razvrščanja otrok in mladine na »normalne« in »retardirane«, na pametne, manj pametne in neumne ali umsko prizadete. S tem je bila ponavadi dokončno določena učnovzgojna pot.

Najprej nekaj pripomb o naši domači preteklosti na tem področju.

Leta 1908 sta Binet in Simon sestavila za francoske potrebe lestvico testov, po katerih naj bi po šolah »odbrali« duševno inferiorne učence in jih ločili od nadarjenih ali vsaj poprečno nadarjenih. To lestvico je dopolnil W. Stern z izračunavanjem inteligenčnega količnika (IQ). Od tedaj je nastalo več sto takšnih lestvic, v glavnem na zahodnem učnovzgojnem območju. Na vzhodu so od vsega začetka kritično in z nezaupanjem ocenjevali objektivno uporabnost te metode za določanje in razvrščanje mladih ljudi po njihovih umskih sposobnostih.

V Sloveniji smo začeli razmeroma pozno (v glavnem po drugi svetovni vojni) uporabljati teste za razvrščanje mladine po njenih umskih sposobnostih, v Srbiji pa so že na začetku tridesetih let dobili spremenjeno lestvico testov. Za tamkajšnje razmere je bil prilagodil univerzitetni prof. dr. Borislav Stavanović. (Glej: dr. B. Stavanović: Razviče dečje inteligencije i Beogradska revizija Bine-Simonove skale (1934) in Merjenje inteligencije (1973))

Kolikor vem, je to edina tovrstna lestvica testov v Jugoslaviji, ki je prilagojena domačim razmeram. Pri uporabi se je pa že od vsega začetka zataknilo. Ko je prof. dr. Branislav Kostić preiskoval to lestvico testov pri svojih slušateljih, se je pri obdelavi po-

kazalo, da je skoraj pri polovici slušateljev IQ pod normalno, se pravi, da so lažji in težji debili — kljub temu, da so vsi imeli srednješolsko maturo in nekajletno življenjsko prakso. (Zato tudi rezultatov testiranja profesor ni dobil nikoli v roke!) Vse to je izzvalo že tedaj negodovanje in dvome pri slušateljih v tovrstno objektivnost merjenja inteligence. Kljub temu pa je metoda testiranja in določanja IQ vztrajno prodirala. Vsemogočni IQ je zavzel odločilno mesto pri razvrščanju šolarjev v pametne in manj ali bolj nespametne. V komisijah za razvrščanje (kategorizacijo) otrok je imel vodilno vlogo. Dobljenim dosežkom psihologa, ki je testiral in izračunaval IQ, se je navadno podredila večina članov kategorizacijske komisije. Posamezniki, ki so pri

jaz? Učiteljica nam bo povedala. — Tako kot vsi sem tudi jaz s sinom stala pred šolo. Začeli so klicati imena in določati razrede. Mar sem preslišala, ko so ga klicali?! Srce sem začutila v grlu, toda lažje mi je bilo, ko sem zagledala še nekaj otrok in njihovih staršev, ki so ostali začuden prav tako kot jaz, saj med poklicanimi niso slišali imena svojih otrok. Vendar to ni bila pomota, ime mojega sina ni bilo izpuščeno po naključju. Nenadno in grobo je bilo povedano: Vaš sin je za posebno šolo!

Čeprav sta socialna delavka in verjetno psihologinja začeli razlagati o nekem testu (in verjetno o IQ), ki ga je sin delal, in katerega rezultati kažejo, da ni zadostil vsem nalogam, so me prekinili, češ da ni treba slepomišiti, saj tako ni kaj razlagati.

Z razstave V. grafičnega bienala jugoslovanskih otrok v Kostanjevici na Krki — Ivanka Krizmanić, 6. razred: Vitez — vojščak, Osn. šola, Nada Dragosavljević Okučani, likovni pedagog: Drago Mikec

preiskavi upoštevali tudi druge dejavnike (socialne, gmotne in kulturne razmere, v katerih je otrok rasel, otrokovo razpoloženje, utrujenost in splošnost pri preiskavi, tremo in podobno), so ostali ponavadi osamljeni. Delo je bilo opravljeno in otrok je dobil pečat: nadarjen, poprečen, podpoprečen — bolj ali manj umsko prizadet. In posledice? Dajmo besedo materi:

»Nekaj pomembnega se dogaja — začetek šolskega leta. — Mama, v katerem razredu bom

Misel na kakršnokoli uravnolovko bi bila nesmotna in skrajno neprimerna. Te sposobnosti je mogoče tudi določiti, vsaj do določene meje, z ustreznimi sredstvi, pa naj bodo to testi, opazovanja itn. Če pa je pri tem udeležena tudi testna metoda s svojim IQ, se pojavi vprašanje načina uporabe. Nevarno je namreč, če je uporabljena me-

hanično — to pa se dogaja zelo pogosto.

Po vsej verjetnosti ne gre, da bi testiranje zavrgli kot neuporabno šaro, samo IQ je treba vreči s prestola, mu odvzeti vse mogočno veljavo. Določimo mu mesto tam, kjer lahko koristi, kajti pri množični uporabi je bilo vse preveč težkih posledic.

MARTIN MENČELJ

Vzgojno izobraževalni zavod

ŠENTJUR PRI CELJU
TOZD OŠ KOZJANSKI ODRED PLANINA
PRI SEVNICI

razpisuje prosta dela in naloge:

- učitelja tehnične vzgoje in fizike za nedoločen čas s polnim delovnim časom
- učitelj glasbene ali likovne vzgoje za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Začetek dela takoj. V pošte pridejo tudi absolventi ustreznih skupin na PA.

- učitelja 5. razreda za določen čas od 1. 1. 1979 do 31. 8. 1979 (nadomeščanje učiteljice, ki je na porodniškem dopustu)
- Prijave pošljite TOZD Osnovna šola Kozjanski odred Planina pri Sevnici v 15 dneh po objavi razpisa. Na voljo je stanovanje.

Komisija za medsebojna razmerja OSNOVNE ŠOLE GORNJI LOGATEC

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja matematike in fizike za določen čas s polnim delovnim časom od 1. 1. 1979 do 30. 6. 1979 (nadomeščanje delavke, ki je na porodniškem dopustu)

Pogoji: PRU ali P.
Kandidati naj pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa prijave s kratkim življenjepisom in podatki o izobrazbi tajništvo šole na naslov: OSNOVNA ŠOLA GORNJI LOGATEC, LOGATEC, Tržaška c. 150.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po poteku roka za prijavo.

Elektrogospodarski šolski center BRANKO BRELIH, NOVA GORICA

razpisuje dela in naloge:

1. predstojnika poklicne elektro šole
2. predstojnika tehniške strojne šole in
3. predstojnika poklicne kovinarske šole

Pogoji, ki jih morajo kandidati izpolnjevati za opravljanje navedenih delovnih nalog, so:

- visoka šola pod 1. elektrotehniške smeri, pod 2. in 3. strojne smeri
- organizacijske sposobnosti
- od 4 do 5 let delovnih izkušenj
- pedagoški in strokovni izpit
- moralna in politična neoporečnost

Gre za delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi; njihov mandat je 4 leta. Prijave kandidatov s potrebnimi dokazili sprejema tajništvo šolskega centra v 15 dneh po objavi razpisa.

Mercator-Velepreskrba
n.s.b.o.

TOZD

SPECTRUM n. sub. o.

PROIZVODNJA — INŽENIRING
LJUBLJANA, CELOVŠKA 275

Prezema, projektira in izvaja z lastnimi obrati
in kooperanti vsa investicijska dela,
povezana z vgrajevanjem stekla, keramike in drugo:

alumijske fasade
(plošče peskane, prešane, matirane itd.)

zasteklitve: termopan,
termorefleksijska in varnostna stekla
zasteklitve poslopij (pritličja),

kristalna, float stekla d = do 15 mm,
obešana stekla sistema HAHN, Frankfurt

druge zasteklitve,
steklena vrata, avtomatska vrata, sendviči...

bazokislinske keramične obloge, tlaki...

plavalni bazeni pokriti in odprti, naprave za čiščenje
ter ogrevanje vode, stenske in talne obloge

predelne stene

dekorativne ploskve (talne in stenske ploskve)

svetlobne kupole

obešeni stropi

partizanska knjiga

Ljubljana, o. sub. o.

TOZD Založba, b. o.
Knjigarna znanstvenega tiska
61000 Ljubljana, Trg osvoboditve 12
telefon: 24 376

IMA NA ZALOGI IN
SPREJEMA
NAROČILA

za znanstveno in strokovno literaturo, primerno za učitelje osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol ter inštitutov.

Posebej priporočamo bogat izbor družboslovne literature.

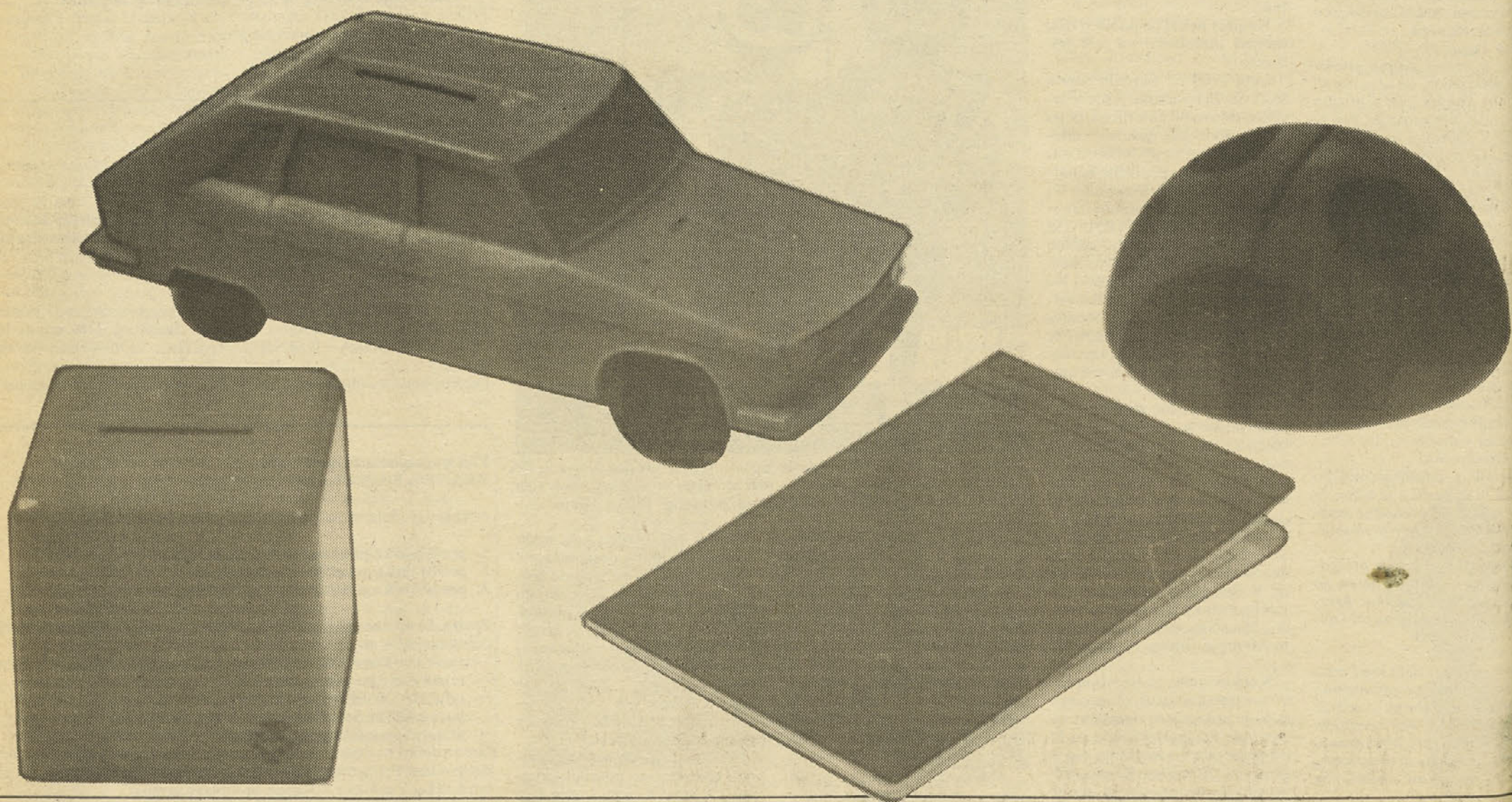
Pri nas dobite tudi podatke o priročnikih iz celotne jugoslovanske strokovne založniške dejavnosti, ki so že izšli ali pa so šele v tisku.

Obiščite

našo knjigarno, da se boste prepričali o veliki izbiri, ki bo zadostila tudi vašim potrebam.

ljubljanska banka

Ljubljanska banka — Gospodarska banka
Ljubljana čestita sedanjim in prihodnjim
mladim varčevalcem za **31. oktober** —
svetovni dan varčevanja

aero^x

Kemična, grafična in papirna
industrija Celje

Proizvodni program:

pisarniški material
šolski pribor
jasnit papir
selotejp trakovi in pribor
reprodukcijski material
izdelki za široko porabo
samolepilne etikete
neskončni in klasični tisk
papir

**Mednarodna nagrada
za kakovost — Madrid '77**

JUGOBANKA

ustanovljena leta 1955

- 18 temeljnih bank
- 260 poslovnih enot v SFRJ
- 20 predstavništov v tujini
- 2500 ustanoviteljev — članov banke
- 2.000.000 varčevalcev
- korespondentski odnosi s 1350 bankami v 130 državah

JUGOBANKA

- kreditira razvoj gospodarstva
- razvija zunanjetrgovinsko menjavo
- povezuje domače proizvajalce s tujimi tržišči
- zagotavlja sredstva za uresničenje načrtov v domovini

JUGOBANKA

- opravlja vse posle varčevanja
- odpira in vodi devizne račune
- opravlja promet s tujimi plačilnimi sredstvi
- vodi tekoče račune občanov
- odobrava vse vrste posojil

JUGOBANKA

JUGOBANKA

TEMELJNA BANKA
LJUBLJANA, n. sub. o.
Ljubljana, Titova 32

FILIALA MARIBOR

Maribor, Razlagova 11
Likvidatori:
Svetozarevska ul.
Cankarjeva 11

POSLOVNE ENOTE:

V LJUBLJANI:

Celovška 106
Pražakova 14
Titova 64

CELJE, Titov trg 7

SEŽANA, Partizanska 7

NOVA GORICA, Kidričeva 7

JESENICE, Maršala Tita 20

MURSKA SOBOTA,
Staneta Rozmana 5

NOVO MESTO,
Komandanta Staneta 38

TOZD IGM, INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA
CELJE

Medlog 7, tel.st. 063/26-711

projektira, dokumentira in izvaja gradbene programe montažnih objektov za vzgojnovarstvene zavode, šole, domove učencev in študentov, delavnice in inštitute, ki jih na novo gradite, preurejate in popravljate

V SVOJEM PROIZVODNEM PROGRAMU IMA BETONSKE IZDELKE:

- kompletne montažne objekte tipa »Ingrad«
- montažne elemente za stolpnice
- betonske montažne strope
- montažne trafo postaje
- nosilne betonske bloke NBB 20 in 30 cm
- predelne betonske bloke LBB 12 in 7 cm
- dimne tuljave shunt iz opečnega zdroba
- zračne tuljave iz betona
- opažne bloke 30 in 40 cm
- betonske tlakovalne plošče
- cestne in vrtno robnike
- nearmirane betonske cevi od Ø 15 do Ø 120 cm
- armirane vakuumirane betonske cevi Ø 140 in 210 cm
- klasična betonska okna za enojno ali dvojno zasteklitev
- specialna betonska okna »inas«
- pokrove za jaške od Ø 30 do Ø 120 cm
- stebre za ograjo, vinograde in brajde
- druge betonske izdelke po naročilu
- granuliran dolomitni in apnenčni pesek ter gramoz
- betonske mešanice
- armature po naročilu

PODATKE O PREDRAČUNU IN POGOJIH ZAHTEVAJTE PIŠNO ALI TELEFONSKO. TA PONUDBA VELJA ZA GRADBENO SEZONO 1979, ZA KATERO JE TREBA SKLENITI POGODBE NAJPOZNEJE V OKTOBRU IN NOVEMBRU 1978.

**BANČNI POSLI ZAUPANI JUGOBANKI
SO OPRAVLJENI Z VSO POZORNOSTJO!**

Kultura prostega časa — mednarodno vprašanje

V prvem oktobrskem tednu je organiziral UNESCO kar na dveh krajih posvetovanje o prostem času. V Zagrebu je bilo mednarodno posvetovanje o kulturni animaciji, v Zuerichu pa o prostem času in animaciji. Kaže, da je bilo slednje širše usmerjeno, ker so govorili o kulturi prostega časa kot celostni človekovi dejavnosti in posebej o poklicih na tem področju. Posvetovanja so se udeležili različni strokovnjaki iz Avstrije, Belgije, Češkoslovaške, Danske, Francije, Italije, Izraela, Jugoslavije, Norveške, Portugalske, Švedske, Švice, Zahodne Nemčije in drugi. Obenem sta zasedala tudi komite ELRA in nazadnje še strokovna komisija za izobraževanje delavcev na področju prostega časa pri Evropskem združenju za prosti čas in rekreacijo. To je bilo obenem srečanje teoretikov in praktikov s področja pedagogike prostega časa pa tudi križanje mečev med zastopniki mnenja, da je treba vzgojiti poklicne animatorje prostega časa in tistih, ki temu nasprotujejo. V bistvu pa je to vprašanje posebnih razmer, v katerih kaka družba živi. Vsi so se strinjali, da je vprašanje prostega časa eno najpomembnejših v razvitejšem sodobnem svetu, ki zahteva ustrezne družbene napore in akcijo. Pojav prostega časa spravlja v zadrego mnoge politike v navzkrižnih družbenih razmerah, ker je to obenem tudi vprašanje človekove ustvarjalne svobode ter njegovega položaja v delu in prostem času; zato nujno pomeni tudi boj proti različnim oblikam socialnega razlikovanja ter razrednega nasilja. Profesor Nahrstedt iz bielefeldske univerze je naglasil, da se taki večstranski sociokulturni vlogi pedagogike prostega časa v poindustrializirani družbi ni mogoče izogniti, pa naj se upirajo tisti, ki menijo, da je škoda denarja za razvoj kulture

isk iz Norveške

Sredi oktobra je na povabilo Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije obiskala Slovenijo prof. Lillegun Ording-Sund, docentka za pedagogiko prostega časa in predsednica odbora ELRA za prosti čas in rekreacijo na Norveškem, članica svetovnega odbora IPA (International Playground Association) in izvršilne odbora ELRA (European Leisure and Recreation Association). Obiskala je Visoko šolo za telesno kulturo in Višjo šolo za socialne delavce v Ljubljani, Pedagoško akademijo v Mariboru, osnovni šoli v Podčetrtru in Vuzenici, Dolenčevo galerijo v Vuzenici in razstavo domače in umetne obrti v Slovenj Gradcu. V Mariboru sta ji občinska zveza sindikatov ter zveza kulturnih organizacij priredili prijeten sprejem v organizaciji združenega dela PTT, kjer že tradicionalno bogato razvijajo

prostega časa, ali tisti, ki se boji, da bi se človek zavedel svojih pravic in svoje višje kulture.

O tem, kako človeku pomagati, da si bo znal izoblikovati svoj prosti čas, so različna mnenja. Tisti, ki so v nerešljivi zagati meščanske demokracije, se slepijo s tem, da proglašajo preprosto najširšo ponudbo za prosti čas kot višek dosežka v kaki družbi, hkrati pa pozabljajo, da je izraba take ponudbe odvisna od stopnje razvitih interesov in potreb. Torej je treba hkrati s širokimi možnostmi raznovrstnih dejavnosti prostega časa vzpostaviti za vse ljudi, zlasti še za otroke in mladino, tudi čimbolj enakovredno vzgojo za prosti čas in v prostem času. Lahko bi rekli, da ni mogoče ločevati animacije v notranjem in animacije v zunanjem pomenu, saj je to celota.

Posvetovanje je pokazalo, da je v pojmovanju animacije prostega časa še veliko razlik. To se kaže tudi v tem, da v Franciji govorijo o animatorju, v Zvezni republiki Nemčiji o pedagogu prostega časa, in na Češkoslovaškem o organizatorju kulture. In vendarle gre za osebo, ki strokovno pomaga razvijati dejavnosti prostega časa, ponekod predvsem dejavnosti na področju kulture v ožjem pomenu besede. V sklepnem zasedanju je bilo opredeljeno, da animator dejavnosti prostega časa nima preproste naloge, ker mora dobro obvladati tehniko dela, temeljito poznati teorijo s področja dejavnosti prostega časa, in kar je najpomembnejše: vzpostaviti ustrezne človeške odnose in stike. To pa pomeni, da se mora dobro izobraziti in usposobiti zlasti s študijem ob delu, kajti nobena šola mu ne more dati končne izobrazbe. To pomeni, da je težko izsolati animatorja vnaprej. Šolati ga je treba vztrajno, skladno z razvojem in spre-

membami, ki se kažejo v praksi. Kako torej usposobiti animatorje prostega časa, to lahko pove le vsaka družba sama, čeprav je vsem lahko skupno izhodišče, da potrebuje animator prostega časa sposobnost, da zna dati pobude za hitro odločanje, za dobro povezovanje z ljudmi, hkrati pa za razčlenitev razmer in ugotovitev potreb prostega časa, ki jih je treba tudi spodbujati in zviševati.

Trenutno je stanje v Evropi dokaj različno in neurejeno, povsod pa prizadevno iščejo poti k rešitvi. Sodobni človek zadosti svojim številnim potrebam predvsem v prostem času, ki pomeni tudi njegovo ustvarjalnost, s tem pa njegovo socialno možnost, da razmišlja, spreminja, ustvarja in se potrjuje.

V prijetnem domu prostega časa Bachwiesen v Zuerichu so razpravljali udeleženci UNESCO-ELRA simpozija tudi o nalogah animacije v praksi, o zahtevah in oblikah usposabljanja animatorjev in o razvoju tega področja v bližnji prihodnosti. Posebne delovne skupine so obravnavale vprašanja igršič, soselek, domov prostega časa, v vsemestih in ločeno v manjših naseljih, mladinskih središč in skupin, počitniških krajev in posebnih počitniških naselij, počitniških kolonij, vsakodnevnega prostega časa in skrbi za starejše ljudi. Že to pove, kako široka in zahtevna je pedagogika prostega časa, ki sega na vsa možna področja človekove dejavnosti. To zahteva obenem zavedno sodelovanje množice strokovnjakov in različnih dejavnikov, pri nas še posebno za razvoj dobre samoupravne kulture prostega časa, pomembne za posameznikovo in družbeno prihodnost.

RUDI LEŠNIK

Naš jezik v javnosti

Slavistično društvo Slovenije in RK SZDL že od leta 1975 pripravljata posvetovanje o slovenščini v javnosti.

V zadnjih dveh letih so te priprave še posebno intenzivne, zato se je tudi Slavistično društvo Zasavje začelo ukvarjati s tem problemom. Za začetek smo izvedli anketo v ustanovah in podjetjih Hrastnika, Trbovelj, in Zagorja. Poslali smo jih 90 in dobili 54 odgovorov. Sporočili smo, da se pripravljamo posvetovanje, kdo ga pripravlja in prosili, da izpolnita anketo dva člana delovne organizacije, ki se največ ukvarjata s slovenščino v javnosti. Obvestili smo jih tudi, da smo seznanili s to anketo občinsko konferenco SZDL in občinski sindikalni svet.

Vseh vprašanih je šest. Vprašani so odgovarjali z DA ali NE, nekaj pa tudi opisno. Poglejmo vprašanja in odgovore:

Prvo vprašanje: ali se s kom

Spomeniki revolucije in NOB

Pod tem skupnim imenom, z enotnim štiribarvnim ovitkom s prizorišč velikih dogodkov v ne tako oddaljeni slavi preteklosti slovenskega naroda, v znamenju srpa in kladiva oziroma znaka OF, je založba slovenske izdaje Komunistična izdala doslej šest drobnih knjižic, namenjenih predvsem našemu mlademu rodu, njegovim uram zgodovine. Popeljejo ga v čas, v katerem smo gradili in se bojevali za tisto, kar imamo danes.

Prva knjižica iz te zbirke je **ZGODOVINSKA NOČ NA ČEBINAH**, ki bi ji lahko rekli tudi rojstni dan KP, današnje ZK Slovenije. Njen ustanovni kongres v Barličevi domačiji v hribih med Zagorjem in Trbovljami v noči med 17. in 18. aprilom 1937, je bil rezultat sklepa četrte državne konference KPJ konec leta 1934 v Ljubljani, da se »čim prej« ustanovi KP Slovenije in KP Hrvaške, »v najbližji prihodnosti« pa tudi KP Makedonije. Poglavitni dokument kongresa je prav gotovo bil Manifest KPS 1937: **Delavci! Delovno ljudstvo! Slovenci!** — v politično obliko preoblikovana osrednja misel Prešernove Zdravljice: **Žive naj vsi narodi, ki dan dočakajo hrepene, da koder sonce hodi, ne bo pod njim sužnje glave, da rojak, prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.** Zajel je tudi veliko Cankarjevo misel o zgodovinski odgovornosti slovenskega delavskega razreda, da »na meni, na mojih plečih, na plečih delavca-proletarca leži bodočnost slovenskega naroda, naroda-proletarca«. To veliko oporoko smo v celoti izpolnili in jo bomo združeni izpolnjevali tudi v prihodnje.

Druge knjižice nosi naslov **SPOMENIK POHORSKEMU BATALJONU**. To je eden velikih kulturnih spomenikov posebnega zgodovinskega pomena, ki so v varstvu skupščine SR Slo-

venije. »V boj za svobodo sveta ste šli kot ponosni junaki...« je vklesano na osrednji granitni plošči. V knjižici spremljamo pot tega bataljona od ustanovitve do poslednjega boja, z njegovo oporoko, da iz smrti vstaja novo življenje. Iz nje pa zvemo nekaj več o stalni spominski razstavi v Domu Pohorskega bataljona na Osankarici, s hkratno predstavitevijo vseh partizanskih enot, ki so delovale na Pohorju od 1941 do osvoboditve, dalje o delovanju množičnih organizacij narodnoosvobodilnega boja ter o razvoju organov ljudske oblasti od prvih narodnoosvobodilnih odborov do okrajev in okrožij v tem delu Slovenije, pa tudi o trpljenju pod okupatorjem.

Tretja knjižica nas vodi v **SPOMINSKI DOM NA KNEŽCU** (tudi v srbohrvaščini), v domačijo dveh Kidričev, dr. Franceta (očeta) in Borisa (sina). Oče je bil literarni zgodovinar, eden naših najpomembnejših znanstvenikov, sin eden najzaslužnejših revolucionarjev slovenskega in jugoslovanskega delavskega gibanja in oblikovalec novih poti v graditvi našega gospodarskega sistema na temeljih socialističnega samoupravljanja. Razstava, posvečena prvemu, prikazuje pomemben del slovenske znanstvene ustvarjalnosti, razstava, posvečena drugemu in NOB na Kozjanskem, pa je nenadomestljiv kamen v mozaiku zgodovine predvojnega delavskega gibanja, revolucije in povojne socialistične graditve na Slovenskem. »Komunisti smo stranka denanj,« je dejal Boris Kidrič že na goriciški konferenci leta 1934, in to moramo vselej tudi ostati.

V četrti knjižici je opisana **KONFERENCA KPS V ŠMIGLOVI ZIDANICI**, natanko leto dni po Čebinah. Na njej je bil tudi TITO. Potekala je v duhu čedalje večje mobilizacije pod vodstvom KPJ proti naraščajoči fašistični nevarnosti, ki je po »anšlusu« začela groziti Jugoslaviji in še zlasti slovenskemu narodu, za izhodišče pa ji je rabila globoka in izčrpna Titova analiza. Njeni sklepi so, skupaj z marčnim razglasom CK KPJ, je zapisal Tito v poročilu Kominterni, močno odmevali v vseh družbenih okoliščinah Slovenije. Odločilno so pripevali k uresničenju čebinskega Manifesta slovenskemu narodu, k vse širšem prosvetljevanju in povezoivanju vseh slovenskih demokratičnih skupin in posa-

meznikov v narodnoosvobodilno borbno gibanje s komunistično partijo na čelu. To se je pokazalo že naslednje leto (1939) manifestom »Kaj hočemo« Zvezo delovnega ljudstva, aprila 1941 pa z ustanovitvijo Protiimperialistične fronte, ki je kmalu nato preimenovala OF slovenskega naroda.

Peta knjižica predstavlja **ROG — SREDIŠČE SLOVENSKEGA NARODNOOSVODILNEGA BOJA**, je dajal s svojimi prostornimi gozdovi razmeroma varno zavetje partizanskim enotam, partizanskim bolničnicam ter partizanskim in vojaškemu vodstvu njihovimi oddelki, komisijami itd. Z ohranjenimi partizanskimi bazami, spomeniki in grobi padlih in umrlih partizanov in nešteti spomini, ki vežejo na bodilni in revolucionarni našega naroda na ta del slovenske zemlje, je Rog zagotovil največji in najpomembnejši spomenik temu boju.

Šesta knjižica nas popelje v **ZBOR ODPOSLANCI SLOVENSKEGA NARODA V KOČEVJU** prve dni oktobra 1943, ki je postal simbol graditve slovenske državnosti že v oboroženem boju. Potekal spet pod Cankarjevim motom »Narod si bo pisal sodbo sam«. Proglas, ki ga je sprejel, pravi, da »kot prvi svobodni izvoljeni poslanci, zbor sredi najhujšega boja za narodno obstanek, izpovedujemo imenu vsega borečega se ljudstva, da je slovenski narod dokončno veljavno stopil v suverenih narodov«. Z velikim navdušenjem so se izrekli tudi novo, demokratično, na narodno enakopravnosti zgrajeno Jugoslavijo. In kakor je Tito na 6. gem zasedanju AVNOJ 1944. Jajcu dejal, da se bodo prihodnji srečali že v osvobodjeni Beogradu, je že pred njim predstavnik neuklonljive Ljubljane V. Krivic izrekel prepričanje, bo prihodnji, drugi zbor poslancev slovenskega naroda v Ljubljani. Oboje se je tudi zgodilo.

Vse te knjižice — in še v podobno tematiko, ki bodo dile — so (tudi zaradi nizke cene) ki jo omogoča subvencija turne skupnosti Slovenije) gocen priročnik našim najmlajšim ob prvem seznanjanju z velikimi polpreteklostjo, tako pa tudi našim učiteljem tem pomembnem delu. FRANČEK BRGLEZ

Mednarodno sodelovanje

Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani je letošnjega 2. oktobra sprejel gosta iz Poljske — dr. Zbigniewa Pietrasinskega. Gast si je ogledal Osnovno šolo v Podčetrtru in Celodnevno osnovno šolo v Pirničah, obiskal je oddelke za psihologijo in pedagogiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani in oddelke za psihologijo v Zagrebu in se pogovarjal tudi na Zavodu SRS za šolstvo.

Dr. Pietrasinski je predstojnik oddelka za psihološko raziskovanje na pedagoškem inštitutu v Varšavi. Poleg tega predava na univerzi. Je znan avtor del s področja psihologije mišljenja in ustvarjalnosti ter psihologije vedenja. Veliko njegovih knjig je prevedenih v tuje jezike.

Med svojim obiskom je imel dve predavanji (na Pedagoškem

inštitutu pri Univerzi v Ljubljani in na Zavodu SRS za šolstvo) Delavcem obeh ustanov je daval o merilih za oceno kakovosti predlaganih raziskav na njih sprejemanja projekto oblikovanju didaktičnih spretnosti učencev srednjih šol, ki jih usposobile za kakovostno srednješolsko izobraževanje in skupinskega šolstva svojim sošolcem ter o ustvarnosti v učnem procesu. Po davanjih se je razvila zanimiva razprava. Predlagana merila ocenjevanja kakovosti (po zahteva po medsebojni potnosti inovacijskih raziskav) oblikovanje didaktičnih spretnosti učencev pa so zamislili, bomo s pridom uporabili v svojem delu. D. G.

Sporočilo uprave Prosvetnega delavca

Te dni smo ponovno razposlali položnice naročnikom, nekateri četrtič, ki še vedno niso poravnali naročnine niti za to leto niti za leto 1976 in 1978. Prosimo jih, da nam nakažejo naročnino še do 1. oktobra, kajti po 1. 11. 1978 sedanje položnice ne bodo več uporabne.

Instalacije Grosuplje p.o.

GROSUPLJE, ADAMIČEVA 51 - TELEFON: 771 031 - TRKOČI RAČUNI: 50130-001-31100

ZA VZGOJNOVARSTVENE ZAVODE, OSNOVNE, SREDNJE, VIŠJE IN VISOKE ŠOLE TER DOMOVE UČENCEV IN ŠTUDENTOV

opravljamo instalacije

- CENTRALNIH KURJAV
- VODOVODOV
- PLINA
- PREZRAČEVANJA
- STAVBNEGA KLEPARSTVA
- IZOLACIJE

Natančne podatke o cenah, rokih in pogojih dobite osebno, pisno ali telefonsko.